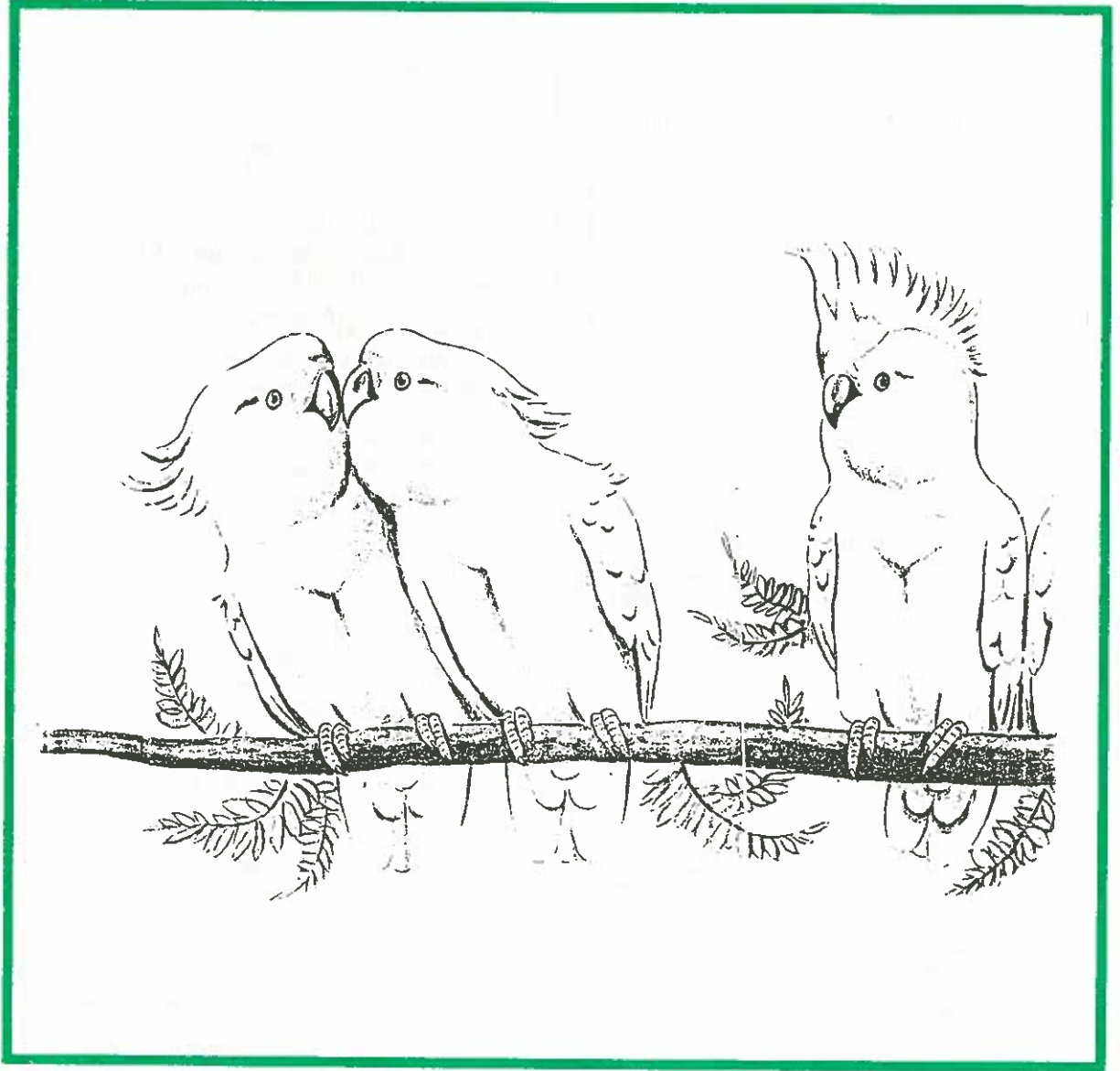


dağın

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ



Rüştü ASYALI
Nuri ONAT
İsmail BEYDEMİR
Dr. Kriton DİNÇMEN
Günerkan AYDOĞMUŞ

Pervin AKBIYIK
Ahmet SAMUR
Münir CERİT
Dr. Vâkıf ÖZKUL
Osman GÜLER

M.Cavit ALPASLAN
Akif UĞURLU
Hüseyin KABASAKAL
Gürol KORKMAZ
F. Pervin BİLİR
H.Cüneyt ÖZKUL

ABONELERİMİZ

- 119- A.Faik AĞIN
İnönü Cad. No. 392/6 İZMİR
Tel: 31 38 85
- 120- Haluk SOYLU
12. Cad. 33. Sok. No: 48/30
D.Evler-ANKARA Tel: 335 97 57
- 121- Ahmet Sedat BİLGİN
Güzeltpe Mah. Atatürk Bul.
11. Sok. Erkel Apt. No. 4/9
KIRIKKALE
- 122- Servet SAKAGİL
Belediye Çarşısı No. 30 Ağın-ELAZIĞ
Tel: 12 98
- 123- Mehmet ÇELENK
Öğretmen Abdullah Lütfü İlkokulu
Ağın-ELAZIĞ
Tel: İş: 10 78 Ev: 13 75
- 124- Ekrem Özer
Kazım Karabekir Cad. Özgün Han
No. 40/65 ANKARA
- 125- Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği
İSTANBUL
- 126- Mustafa YÜZBAŞIOĞLU
Göztepe Yeşilbahar Sok. Kardeşler
Apt. Kat: 4 D. 7 Kadıköy-İSTANBUL
- 127- Macit MÜDERRİSGİL
Emniyet Müdürlüğü
Kaçakçılık Şb. Komser Yrd. AFYON
- 128- A. Münir CERİT
Kenedy Cad. No. 66/1
K.Esat-ANKARA Tel: Ev 436 75 04
- 129- Osman KILIÇ
Demiryolu Cad. No. 184/2
Kocaeli-İZMİR
Tel: Ev: 12 15 32 İş: 11 15 98

AĞIN DERGİSİ
SİZLERİN KATKILARI İLE
DAHA GÜÇLÜ OLACAK
LÜTFEN SİZDE ABONE ÜCRETLERİNİZİ
PTT 101843 NOLU
ÇEK HESABINA YATIRIN

ÜYELERİMİZ

- 81- İhsan KARAOĞLU
Sokollu Mehmet Paşa Ninni sok. No.
15/9 Dikmen ANKARA
- 82- Gültekin YANDIMATA
Ev: Ümitköy Binsesin Slt. No. 31
Tel: 235 09 92 ANKARA
- 83- Ahmet ÇETİN
Ev: 7. Cad. No. 72/8 B.Evler ANKARA
Tel: 212 09 22
İş karanfil Sok. No. 34/10 Kızılay ANKARA
Tel: 418 25 25 - 418 28 12
- 84- Ahmet KAYA
Ev: 8. durak Sapanca Sok. No. 41/A
Y.Mahalle ANKARA Tel: 315 23 45
- 85- Mustafa ÖNEY
Ballıbaşa Sok. No. 6/8 S.Bağları
ANKARA Tel: 431 90 34
- 86- Vedat GÜNDÜZ
Ev: S.S. Basın-İş 18 Yapı Koop 9/3
Batıkent ANKARA
- 87- Ali Rıza SOLAK
Ev: Ali Ersoy Mah. 53. Sok. No. 8 Sifeler
ANKARA Tel: 350 52 42
- 88- Recep BUDAK
Ataması yapıldığından yeni adresi
bilinmiyor.
- 89- Hulusi ERSOY
Ev: Harbiş 1. Bl. No. 12/9 Tel: 255 36 03
Batıkent-ANKARA
İş: Ankara Büyükşehir Belediyesi
Makina İkmal Şb. Müd. ANKARA
Tel: 342 33 43 / 308
- 90- Ömer DEMİRKOL
Ev: Zekibey Durağı Zerrin Sok. 12/7
Dikmen -ANKARA
Tel: 182 95 27
İş: Sokollu Mehmet Paşa Cad. 246/A
İlgın Market
Dikmen ANKARA
- 91- Mustafa ÖZDEM
Ev: Esentepe 9. sok. no. 7 Etilik ANKARA
Tel: 321 46 42
İş: Bağcı Sok. No. 28/13 Etilik ANKARA
Tel: 321 39 82

Sahibi
AĞIN Kültür ve Dayanışma Derneği
Adına
Dr. VAKIF ÖZKUL

★

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
MUAMMER NİKSARLI

★

Yazı Kurulu
Nihat ASYALI
Dr. Vakıf ÖZKUL
Nihat İSPİR
Rüştü ASYALI
Muammer NİKSARLI
H.Cüneyt ÖZKUL
M.Cavit ALPASLAN
Yıldız İRENGÜN
Nadir YILMAZ

★

Yazışma Adresi
Necatibey Cad. Uysal Apt. No. 20/16
Tel: 230 11 54 06430 - ANKARA

★

Banka Hesap Numarası:
Ziraat Bankası/Yenişehir Şubesi
Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği
Hesap No: 16890

★

Gönderilen yazılar yayınlansın
yayınlanmasın iade edilmez ve
telif ücreti ödenmez.

★

DERGİMİZ AYDA BİR ÇIKAR
Yıl: 2 Sayı: 9/1992
Dizgi-Grafik: Fatih ZİNCİR 231 44 39
Baskı: Tarhan Ofset - 229 91 55
Ön Kapak: Aysel (Soylu) SERİN

"AĞIN" BİR "FORUM" OLAMAZ MI?

"Forum" mücadele (savaşım) alanı, tribün (seyirlik) demekmiş. Ayrıca, forumun "Basın, modern milletlerin forumudur." diye bir tanımlaması da var.

Eski Roma'da, tartışacağı konusu olanlar "Forum Alanı"nda toplanıp, tartışarlarmış. Ve tabii, tartışa-tartışa, bazı doğruları, bazı yanlışları bulurlarmış. Bunların yanısıra da bazı "yeni" düşüncelerin parıltıları aydınlatmış insanları...

Bir de -hiç unutmam- rahmetli ozanımız Hasan Hüseyin ağabeyin, bir süre çıkardığı "Forum" dergisinin başlık altı tanımında "Forum, fikir meydanıdır." diye yazardı. Özetle, forumun tanımı böyle.

Siz değerli "Ağın" okurlarına, forumun ne demeye geldiğini anlatmaya çalışan ben, hemşehrini Ürişdi kardeşiniz, diyorum ki: Eski Roma'da öyleymiş, varsin-olsun! Bir de "Anatolia" var... Yanhi, bildiğimiz "Anadolu" Yani, uygarlıkların beşiği, bu Anadolu toprağını önüne gelen çiğnediği için, kimdir, kimlerdendir, necidir, ne yapar bu "önüne gelen"? Belli değil gibidir kimliği. Olsun! Biz varız ya? Biz Anadolu'lular... İstersek, çeşitli "Forum"larda arar-buluruz kimliğimizi.

Dönelim foruma, yani düşünceye... Bildiğiniz gibi, bizde de "müsademe-i efkardan, bārīka-i hakikāt tevellüd eder." diye bir deyiş vardır, yani, düşüncelerin çarpışmasından, gerçeğin ışığı (parıltısı) doğar, diye yorumlayabiliriz hatta çevirebiliriz.

Söylemesi bile güzel.. Duyması bile kıvanç verici!... Çok seslilik... Demokrasi... Özerklik... Katılımcılık... Konuşan Türkiye... Düşünen insan... Bilgi çağı... vb. kavramların tartışılması nerde olacak? "Forum"da elbet! Dedem -rahmetli- Koçan İmamı Mehmet Baytaş, "Oğlum, boğaz dokuz boğumdur. Dokuzkere yutkun, birkere konuş." derdi. (Oysa, Forum'da herşey, her koşulda konuşulur.) Ama ben bu dede deyişini nerdeyse ilke edinmişimdir. Tabii, dedem dedi, öyleyse doğrudur diye değil, gerçekten doğru bulduğumdan. Bu yüzden, dedeciğime teşekkür borçluyum, bunu bana ilk söyleyenlerden biri olduğum için! Çünkü, dokuzkere yutkunmak, aşağılık duygusundan kaynaklanmıyorsa, bir düşünme, ölçme, biçme, tartma ve... sonra konuşma alıştırması ya da -en iyisi- alışkanlığıdır. İnsanı, uygar ve saygın kılar bence.

Saygın dedim de... Benliğimde saygın bir yeri olan Ağın'ın ve Ağın'ının bir hemşehrisi olarak, Ağın'ı ve Ağın'lıyı tanıdığım için, onların dergisi Ağın'a da, başından bu yana sahip çıkanlardanım. Olanaklarım ölçüsünde, Dergimize katkıda bulunmaya çaba gösterirken de, -hep- dergide ne yapabiliriz, ne yapmalıyız sorularını kendime sormuş, dergimizin dostları ve ilgilileriyle tartışmışımdır. Benzeri bir tartışmayı siz sevgili Ağın okurlarıyla başlatmak istiyorum.

"AĞIN" bir "Forum" olamaz mı?

Ağın Ekin'i (kültürü) ve folkloruyla (halk işleri) kendine özgü bir beldedir. Öyleyse, Ağın'ın ve Ağın'ının sorunlarını, sorunlarını tartışacağı konularda "Ağın Dergisi" bir "Forum" işlevini yerine getirir ya! Bunun için de "Ağın"ın yazarlarının -yani Ağın'lıların ve okurlarının- ya buluşarak, ya da yazışarak bir "Forum" düzenlemeleri ne güzel, ne yararlı olur değil mi? düşünün ki, O onu diyor, bu bunu diyor.. Ortaya doğrular, eğriler, beklentiler, umutlar -belki- umutsuzluklar, -bu yüzden- çözüm önerileri, ne dersiniz deyin artık... her şey ortaya dökülüyor... yani "Ağın"dan ses çıkıyor! Çok sesli, konuşan Türkiye'nin Ağın'ından!

Öte yandan Ağın "boş" Ağın'lı da "boş adam" değil, dedik ya, Ağın'dan hep "adam" yetişmiş dedik ya... Öyleyse hakkını

(Devamı Sayfa 16'da)

Anlamak, Öğrenmek

Nuri ONAT

Bu yazıda yalnız bizim için değil, bütün doğunun süregelen bir hastalığından söz etmek istiyoruz. Öğrenme ile anlamaya değinceğiz, bu yazıda. Bizde öğrenme denince, bir konuyu noktasına, virgülüne değin ezberleme anlaşılır. Örneğin, anne ya da baba okuldan dönen çocuğuna, "Bugün dersini iyice öğrendin mi, ezberledin mi?" diye sorar. Elbette ki her ana, her baba böyle demez. Ama, çoğunluk böyledir.

Oysa, şöyle demesi gerekir: "Çocuğum, bugünkü derslerini iyice anlayıp kavradın mı?"

Görüldüğü gibi. Bu iki tümce de iki kavramın üzerinde durulmaktadır. Bunlardan biri, öğrenmek, öteki anlamaktır. Bizde ve doğunun öbür ülkelerinde daha çok öğrenmek kullanılır. Öğrendikten sonra anlamış demektir. Oysa, tam tersidir. Yani anladıktan sonra öğrenmiş demektir. Doğunun bütün eğitim kurumlarında öğretim, öğrenmeye, ezberlemeye dayalıdır.

Bir örnek de konuyu biraz daha derinleştirelim. Varsayalım ki, konumuz Arşimet Yasasıdır. Bir öğretmen, derse başlar başlamaz, "Arşimet Yasası, bir sıvıya batırılan bir cisim, taşıdığı suyun ağırlığı

kadar kendi ağırlığından kaybeder." diyerek söze başlar. Bir öğretmen de, sınıfa getirdiği bir kaba ağızına kadar doldurduktan sonra, ağırlığı önceden ölçülen bir cisim kabın içine daldırıp cismin ağırlığını bir daha ölçer. Birde taşan suyun ağırlığını ölçer. Taşansuyun ağırlığı ile cismin yitirdiği ağırlık üzerinde durulur. Ama, bu işleri hep öğrencileriyle birlikte yapar. İyice anlaşılamamışsa, bir daha, bir daha bu işlemi yapar. Anlayınca ya değin bu deneyler yinelenir. Daha başka örnekler de verilebilir. Denizde, gölde, ırmakta su içinde sırtüstü yatan bir adam niçin batmıyor? Bunun üzerinde durulur.

Birinci durumda konu, tümdengelim yöntemine dayanmaktadır. Önce yasayı söyleyeceksin, sonra ne yaparsan yap. Bu yöntemle öğrenilen bilgi, belleğin torbasına girmeyecektir. Girse bile, torbanın en üstünde duracağından, hemen uçup gidecektir. Çünkü bu öğrenme ezbere dayanmaktadır.

Birinci tanımda konu tümdengelimine dayanmaktadır. Çocuk sonuna değin dersten birşey anlamayacaktır. Yasayı eksiksiz yinelese bile gene de bir şey anlamayacaktır. Çünkü bu öğrenme, ezbere dayanmaktadır.

Bu konuda bilimsel yöntem seçilmemiştir. Bilimsel yöntem, incelemeyi, gözlemi, gerektirir. Özellikle deneye giren konular, tümevarım yöntemiyle incelenir, gözlenir, deneylenir ve deneyimlenir. Sonuç, böylece saptanmış olur.

Böyle demekle, sakın tümdengelim yönteminin bilimsel olmadığını söylemek istediğim sanılmasın. O da bilimseldir. Ama yalnız matematik bilimlerde. İkisi arasındaki en büyük ayrım, tümdengelim yönteminin soyuttan yola çıkıp gene soyutta konaklamasıdır. Oysa tümevarım yöntemi somuttan soyuta doğru ilerlemektedir. Bu ilerleyiş, adım adım olmaktadır. En sonunda soyuta ulaşmaktadır.

Şimdi, konuyu bir de özne, nesne yönünden ele alalım. Bilgi edinme, şöyle oluyor. Karşınızda bir cisim, bir madde, bir olay vardır. Bunlara ister obje, ister nesne deyin. Biz de özne oluyoruz. Bu cisim, madde, ya da olaydan kimi uyarılar geliyor bize. Gözüümüze, kulağımıza, burnumuza, dilimize cildimize etki yapan bu uyarılar, sinirler yoluyla beynimize ulaşıyor, duygularımız oluyor, yani onları algılıyoruz. Ondan sonra da eski bildiklerimizle karşılaştırıp çözüm ve bileşimler yaparak ya kabulleniyoruz, ya da geri çeviriyoruz. Böylece bilgi edinmiş oluyoruz.

Uyarıların doğru ve temiz alınması, doğru algılanması için de dürtü, konu ile ilgili lenme, güdülenme, kısacası o bilginin bize gerekli olduğuna inanmamız önde gelen etmenlerdendir. Bunlar olmadan bilgi edinmeyiz.

Söylediğimiz yöntemle konuya eğilirsek, yalnız anlamış değil, aynı zamanda

çözümleme ve bileşim de yapabiliriz. Önemli olan da budur. Çözümleme ve bileşim yapmak. Bu yolla edinilmiş bilgiye özümsemiş, sindirilmiş bilgi diyebiliriz.

Bu yolla bilgi edinmeye yemek gibi, su gibi, hava gibi gereksinimimiz var. Çözümleme ve bileşim yapabilmek için bu tür bilgiyi bulmak ne denli zor olursa olsun, ona kavuşmak zorundayız. Yoksa 30, 40, 50 yıl öğrendiğimiz kalıp bilgilerle kalırız ki, bu da, tavukların çamurda eşimesine benzer. Bilginin yan etkilerden arınmış, temiz, kişiselliğe, bilimselliğe ulaşmış, evrensellik yöneltmiş olabilmesi için, evrensel çıkışlı olabilmesi içinde özgünlüğe önem verilmesi gerekir. Böyle bir ortamın yaratılmasına tanık olmak ne büyük mutluluktur. Bu mutluluğa kavuşmuş olanlara ne denli gereksinimimiz var bilemezsiniz.

Her bilim dalında tümevarım yöntemini uygulamak gerekir, demek istemiyoruz. Böyle bir öneri, bilimselliğe de ters düşer. Önceden de dediğimiz gibi, tümdengelim yöntemine dayanan bilgi dalları da var. Onları incelemeye, gözlem deney alanına çekemeyiz. Yalnız şu kadarını söyleyelim ki, zamanımızda her bilim dalının bir laboratuvarı var günümüzde. Buralarda elde edilen verilerle bilgi alanı daha da somutlaşıyor. Buralardaki çözümlemeler, bileşimler, XX. yüzyıl uygarlığının kaynaklarını oluşturuyor. Bundan sonraki yüzyılların da mayası olacaktır, bu çalışmalar.

Bu uygarlık kervanına katılmak istiyorsak, öğrenmeye değil, anlamaya önem vermemiz gerekiyor. İyi günler, anlayarak bilgi edinmeler, sağlık ve esenlikler dileğiyle.

DUYURU

Değerli Hemşhçerlerimiz,
Saygıdeğer Okurlarımız.

AĞIN

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

Yirmibeşyıl önce kaynak olduğu gibi, Öncelikli ve ileri öğretim kurumlarına kaynakça ve ek bilgi başvuru kitabı olmaktadır.

Milli kütüphane ve Basın Kurumlarının arşivinde yer almaktadır.

Dergiye sahip olamayanlar tüm sayıları, sayısı eksik olanlar eksik sayıları isteyerek tamamlayıp ciltletmelidirler.

Çocuklarımıza ve gelecek kuşaklara bırakabileceğimiz en kıymetli hazinedir.

YAZI KURULU

AĞIN'IN GÜNCEL SORUNLARI

Yazan: İsmail BEYDEMİR

Her yaşayan kimse, her yaşanan yer gibi, Ağın'ın da sorunlarının olması doğaldır. Biz bu sorunlardan, önemli saydığımız birkaç tanesini, irdelemek istiyoruz. Konuya girmeden; amacımızın kimseyi kırmak, kimseyi incitmek ve yermek olmadığını, sorun irdelenirken geçmişini incelemek amacıyla geriye bakmak olduğunu belirtmek isteriz. Önemle ve özenle de; kimsenin alınmamasını rica ederiz.

Ağın kamuoyunun değerlendirmesine göre; Ağın'ın sorunlarını sıralarsak, şöyle bir tablo çıkar; bunları sıralayıp inceleyelim:

- 1- Kapatılan Deri Fabrikası,
- 2- Karamağara'ya yapılması istenen köprü,
- 3- Ağın içme suyu şebekesi,
- 4- Kanalizasyon konusu,
- 5- Yönetim bağlantısı,
- 6- Sevimsiz KARA KARGALARIMIZ.

1- Baraj istimlakları döneminde; Keban Holding adına toplanan paradan Ağın'ın payına düşen bölümüyle, Ağın'a bir fabrika kurulması kararlaştırıldığında, bu kuruluşun ne üreteceği gündeme geldi. Üzüm ve meyve suları işleyecek bir tür, şarap da olabilir gerekçesi ile, dışlandı. Saracık-Tepde-Arapkir-Ağın yöresinden, yaklaşık olarak 700 tonluk üzüm, bu kuruluşa hammadde olabilecekti. Dağ olmaya dönüşen bağlarımız geliyecek, ineklerin bile yemediği elma ve diğer meyvelerimiz değerlendirilecek, üretime teşvik yoremizin doğasını değiştirecekti. Gelebilecek bu haramdan kaçınılırken; şimdilerde Elazığ Şarap Fabrikası'na üzüm satabilmek için, kasa almaya torpil arayan köylümüzü, haramın tuzağına düşürdük. Trafo-Kondansatör üretimi için, hemşerimiz Münir Cerit'e, fizibilite raporları yaptırıldı, bilinmeyen bir gerekçe ile, Cerit'den de,

türden de vazgeçildi. Döne dolaşa (Deri Fabrikasına) karar verildi, yapıldı da, herkes gibi biz de çok sevindik. Bir süre sonra fabrika sıkıntılara düştü, sermaye artışlarına gitti. Bu gidişle; halkın ve belediyenin ortaklık payları küçüldü. Büyük ortak T.İş Bankası, yüzde doksanların üstünde pay sahibi oldu. Bu koşullarda bir süre daha bocalandı. Zarar eden fabrikanın sorumluluğunu yönetimdeki genç ve değerli Ağın'lı hemşerilerimize yükler oldular. Bir ara çalışma türü değiştirilmek istendi, ama gene gelecek vadeden bir tür seçilmedi. İşlenmiş deriye bağlı konfeksiyon ve halı örgüsü işi de tutmadı. Ham deriden, işlenmiş derinin pazarlamasına dek İstanbul'a bağlanmış bu iş kolu, kaçınılmaz sonuca ulaştı. Erken doğan bir çocuğun oksijen çadırında yaşaması şansı kadar şansla, ölümün kaçınılmaz kucığına düştü. Yanlış değerli Ağın'lı gençlerimizde değildi, yanlış seçilen iş kolu türündeydi. Şimdi Ali Şen gibi bir tröst patronun elinde bulunan fabrikanın, akıllı bir insan olan sahibince, tekrar (deri değil DELİ) fabrikası olarak açılmasını istemek, akıllı bir davranış olmaz. Bizce çıkar yol, ortak ve alacaklılarının bir araya gelip, kuracakları bir kooperatife, hisse senetleri karşılığında ortak edilip, Ali Şen'le karşılaşmaktır. Vergi katlamalarının bağışlanması ile, yeni ufuklar açılan bu konunun ivedilikle ele alınması, 1992 yılının güncel konusu edilmelidir. Ali Şen'le ilişki kurulup, hem bu adamı bir dertten kurtarmak, hem de taşınmaz mallar karşılığında, bu patronla anlaşmanın mümkün olabileceği kanısındayız. 1989 öncesi yerel yönetimin, devletten aldığı 50 milyonu, kapanmış bu kuruluşa, ortaklık payını yükseltmek için, Ali Şen'e vermesi yönteminin bir daha denenmemesi gerekeceği kanısındayız. Yineleyelim, amacımız kimseyi yermek, kırmak değil, sorunun geçmişini irdelemektir.

2- Kamuoyunu uğraştıran konulardan birisi de köprü sorunudur. 1970 li yıllarda gündeme gelen bu konuda, Malatya-Erzincan üzerinden, Akdeniz'i Karadeniz'e bağlayacak yolun, Karamağara üzerinden, Ağın'dan Eğin'e uzaması şeklinde planlanıyordu. Dıştirik kışının dışlanması için, bu yol düşünülüyor, Arapkir tali bir yolla, Berenge üzerinden Karamağara'ya bağlanıyordu. Bu planlamaya karşı gelen Arapkir, tasarımı gene Dıştirik üzerinden, Arapkir'in içinden geçecek şekilde getirdiler ve de yol bu şekilde yapıldı. Böylece Ağın'dan geçip Eğin üzerine bağlanacak yol, Arapkir'den geçirilip Eğin'e bağlandı. Karamağara bölgesi için köprüye duyulan gereksinim de, yalnız Ağın için bir sorun olarak kaldı. 1973-1980 döneminin unutulmaz Belediye Başkanı sayın Sadi Kapısız hemşerimizin, proje değiştirilmeden önce ve sonra, burayı taş dolgu ile doldurup, bir kara yolu açma düşüncesi de, 12 Eylül'ün azizliği ile efsane oldu. Ağın'ın haritasını değiştiren Sadi Kapısız hemşerimiz, dağları meyvelige, kırları çamlığa dönüştüren yapıdaki kişiliği ile, bu soruna da bir çözüm bulabilecek yetenekteydi. Belediyeye kazandırdığı Dozer, ekmek fabrikası, matbaa satılarak, eserleri yok edilirken, bu köprüyü de yaptırsa gene yok ederdik belki, iyi ki yaptırmamış. Yersiz yatırım diye şikayetlere konu olan, meyveye durmuş hop-çarıkkol ağaçlaması kurutuldu, sulama suyu pompası çürümeye terk edildi ve de halen durmakta olan aşağı caminin önündeki çınar ağacını kesmekle suçlandı. Bizce, Karamağara köprüsü fırsatı artık elden çıkmıştır, çok gerekli olan karayolu bağlantısı için, başkaca yöntemler bulmak gerekir. Andiri'li Rıza Özcan dayımız rahmetli, köprüler yaptırma derneği adına epeyce para toplamıştı. Bu köprü fikrinin kabulü için, Ankara'ya uçaklarla gidilip lüks otellerde yatılarak bu paralar çarçur edildi. 16 milyona mal olacak köprü pahalı bulunup yapılmazken, 80 milyondan her bir yanı betonlanan iskelenin 160 milyonluk giderine, milyarlık yeni iskele yapılarak, karamağara üzerinde durmakta yaptığımız yanlışla yenilerini katmaktayız. Şimdiki kara yolunu Dingidar Paşikli arasından Ağdunut üzerine, buradan Gemuhu üzerinden Modanlı Şıhlar arasına, Yabanlılar'dan çayı geçip, Küzne Havna arasından Arapkir yoluna bağlarsak, hem küçük bir köprü ile işi kotarır, hem de tüm köylerimizi Ağın'a bağlamış oluruz. Girani,

Haskini, Pul, Payamlı köyleri Ağın'a gelmeden yola çıkarken, Havna, Küzne, Yabanlı'lar, Modanlı, Şıhlar, Gemuhu, Ağdunut köyleri de Malatya-Elazığ yoluna kolayca ulaşırlar. Eşegine binen köylü Ağın'a gelip döner, Hörenek örneği bu köylerimizin kaçışlarını da önlemiş oluruz. Bu tasarıdan zarar görecektir bir tek Pağnik köyü olacaktır ki, bu da önemli bir neden olmaz. Bu güne dek tutulan yolun sonucuna ulaşılsa da, bu tasarıdaki köy yolunun, yönetim kolaylığı bakımından, gerekliliğini kimse inkar edemez. Böylece, bir taşla iki kuş vurulması bakımından, bu tasarının gerçekleşmesine çalışmak daha akılcı bir yöntem olur.

3- 1983 öncesi sondajı yapıp projelendirilen Ağın İçme suyu şebekesinin yapımına, 1984 baharında başlandı. Su deposunun yapımı sırasında, bir yetkili, deponunplanlanan yerden on mt. kod yukarı alındığını, bununla Ekirek ve Apuşma'nın da içme suyu alabileceğini söyledi. Bir önceki yerel yönetimin, bu konuyu Valiliğe götürdüğünü, üç kez incelenmesi sonunda da her kez, bu deponun yerinden bir mt. kod bile yukarı alınması durumunda, beton boruların dayanamayacağı bildirildiğini duyduk, aynı teknik elemanların bu kez nasıl bu duruma izin verdiklerini de merak ettik. Şebeke müteahhitleri değişti, sürüm sürtüm yapım bitti. deneme işlemine geçildiğinde, boruların gerçekten patladığı görüldü. Müteahhidin bağlantıları iyi yapmadığı savlandı, onarımlar yapıldı olmadı. Hacı İsmail efendi gilin evin önünde, su basıncını düşüren bir düzenek yapılmaya başlandı, üç yıldır bitirilemedi. Bütün bunlar 1984 öncesi yerel yönetimin isteğine karşı gelen (borular dayanmaz) teknik eleman raporunu onayladı. Birilerinin bir yanlış yaptığı belliydi ama, kim olduğu araştırılmadı, araştırıldıysa da, işle öylesine unutuldu. Devletin milyarları toprak altında, böğürlü önündeki oturulmayan köy gibi, çürümeye bırakıldı. Vatan haini diye kimleri astık, kimleri hapsettik sayısı belli değil, ya bu işin sorumlularının vatanın nesi olduğunu söyleyecek bir kimse çıkmadı.

O zamanın Cumhurbaşkanı gelecek diye, karayolları dozerlerine bağları yola yığan, sözde yol yapımı sonucu, söz konusu borular da, bazı yerlerde 2-3 metre, toprağın altında kaldı. Şebeke çalışsa bile, su dağıtımı büyük bir problem olacak. Eskilerin dediği gibi (velhasılı kelâm) bu iş böylece yattı. Ağın

daha bir süre 40 yıllık çürümüş paslı borulardan su içmeye mahkum edildi. Böylece bu iş de; Ağın'ın önemli sorunlarından biri oldu.

4- Kanalizasyon sorunu, Ağın'ın Lollar dışındaki mahallelerini içeriyor? Rahmetli bir büyüğümüz, derenin üzerinin bir bölümünü beton tünelle kapattı, bu başlayış tüm Lolların önünü kapsayan, Sarağagilin evin önünden, yukarı sarıgilin köprüye dek sürdü. Şimdilerde eskisi seller çıkmıyor, ceviz ağaçlarını, katırları götüren seller olmuyor ama, hiç olmayacak da denilemez. Gönül istemiyor ya, böyle bir durumda bu tunelin nasıl olacağını bile düşünmek istemiyoruz. Oysa, bu harcama ile Hozakbur'dan - Ekirek ve Andiri'den dere aşağı dönecek ellilik bir büz, Hoşirik'de göle verilir, lolların kurtulduğu pis kokudan üç köyle tüm Ağın'da kurtulurdu. Olmadı diye olmayacak da denilemez. Derelere gidilemez oldu, sulama sularımız lağım sularıyla kirlendi. Derelere düşen meyveyi bıraktık, kabuklu ceviz bile toplanamıyor pis kokudan. Adliye lojmanlarından aşağı Kapısız Caddesinden geçilmez oldu. Ağın'ın kanalizasyon sorunu, en güncel sorunlardan biridir. Sinor hargına verilen birçok kirli suların da böylece genel kanalizasyona bağlanması ile, temiz bir Ağın düşünmek, üç köyümüzle ortak derdimizdir, tezelden de çözümü gerekmektedir.

5- Bilindiği gibi, İlçemizElazığ'a 85, Malatya'ya 110 km. uzaklıkta, Feribot engeliyle de her an gidilemeyen bir konumdadır. Bizler Eğin'e Arapkir'e bağlı olduğumuz günleri gördük. Elazığ en son bağlandığımız ilimiz olup, yönetim bağılılığımızdan başka da bir bağılılığımız da yoktur. Şimdiki durumda, Arapkir'den sağlanamayan gereksinimimizi Malatya'dan sağlıyoruz. Yönetimle ilgili bir işimiz olmadıkça da Elazığ'a gitmiyoruz. Batıya giden yolumuzu, doğal olarak Malatya'ya aldık. Aslında 25-30 km.lik yol farkı da, Malatya yolunun düzgün olması nedeniyle, tercih edilir oldu. Ancak, tüm bu durumun dışında, coğrafi konumu, Arapkir'i merkezileştirmektedir. Devlet Hastanesi, yüksek okulu olan sayılı ilçelerden biri olan Arapkir, geleceğin il merkezi olması kaçınılmazdır. Eğin-Ağın-Divriği-Arguvan ilçelerinin ortasında, Tepte-Saracık-Onar bucak adaylarının sahibi olacak şirin ve küçük bir Arapkir il'ine şimdiden kendimizi alıştırmak zorundayız.

kültür ve folklor yönünden birbirine benzeyen Ağın-Arapkir-Eğin üçlüsü de böylece birlikteliğin mutluluğuna ererler. 40 km. burnumuzun dibinde bir ile karşı çıkanların var olacağını sanmıyor, konunun bu çizgide gelişmesine çalışmayı her Ağın'lı için bir görev sayıyoruz.

6- Ağın'ın bir de Karga sorunu var, biliyor musunuz? Çayırlik'le, Hasan Öğünç'ün evinin önündeki kavaklara yakın olanlar, bu canavarların binparçalık bando meşkinin çıkaramadığı ölçüde yırtınmaları ile, uykularını bölüyorlar. Son baharda Osman Başı ve hekemat kayalıklarına gidip görürseniz, kalburlar dolusu ceviz kabuklarıyla karşılaşır, şaşarsınız. Bunlar kargaların daldan toplayıp, havadan bırakıp kayalar üzerinde kırıp yedikleri cevizlerin artıklarıdır. Dalında karga ile ortak olunan bu cevizler, yerde de lağım sularında da pislikle ortak olunuyor. Ceviz, badem, nohut ürünlerini en az yarı yarıya bölüşen bu zararlılar, yuvalandıkları bu bölgelerden hiç olmazsa uzaklaştırılsalar, Ağın'ın içinden kovdukları alaca kargalarımıza kavuşur, eski Ağın'a yaklaşmış oluruz. Karga sorununun çözümü için, iki kez Tarım Md. sözlü olarak başvurduk. 1991 yılı sonbaharında da, yazılı olarak ilçe kaymakamlığı makamına başvurduk, ödenek konulmasını istedik. 1992 baharında gene bu kavaklar kargalarla doluydu. Önerimiz şuydu: İlçe Tarım Md. gerekli yerlerden izin alacak, ölü bir karga getirene bir tüfek dolusu verecekti. Fare mücadelesi için verilen ödenek, kullanılmıyorsa bu fona da aktarılabilirdi. Yukarıda işlediğimiz daha büyük sorunlar denilebilir, ama ürünün hiç yoktan kargalarla bölüşülmesinden kurtarılması da azımsanacak bir değer değildir. Evin içinden tavuk yumurtası, civciv, hatta piliç kaçırın bu zararlılardan Ağın'ın bir an önce kurtarılması gereklidir.

Sayın Ağın'lı hemşerilerimiz, yazımıza başlarken de dediğimiz gibi, amacımız kimsiyi yermek ve suçlamak değildir. Biz sorunları ortaya korken, konunun geçmişine de değinmek zorunluluğu gördük, onun için de böyle yaptır. Kimsenin kırılmamasını darılmamasını gönülden diler, Ağın'ın bugün belli bu sorunlarının çözülmesine elbirliğiyle destek olunacağını umarız. Hele bunları çözelim, gelecek sorunlar geleceğin olsun, saygılar sunarız.

Mayıs - 92 / DİYARBAKIR

MERHABA "SEVGİ"

Nasıl da 'usta' yazmış Sofokles
Nasıl da 'güzel' söylemiş Antigone

"Ben bu dünyaya kin değil
Sevgi paylaşmaya geldim"

Söyleyiş o söyleyiş
Bu içten bu dopdolu bu insanca deyiş
Yankılanıp gelmiş çağlar öncesinden
Çağımıza günümüze

Belki de
-belki değil mutlak-
Yürüyüp gidecek çağlar sonrasına da
Yankılanarak

"Ben bu dünyaya kin değil
Sevgi paylaşmaya geldim"

Merhaba
İnsanın en soylu duygusu
Paylaşmanın en güzeli en değerlisi
Merhaba "sevgi"

Rüştü ASYALI
1983

PSYKHIATRIA VE MYTHOS

Dr. Kriton DİNÇMEN

Jung'un Analitik Görüşünün Işığında Türk ve Yunan-Roma Mythologia'larında Bazı Ortak Taraflar

GİRİŞ

Tıp, belirli ve birbirine bağlı düşünceler sistemlerinden oluşan bir ilimdir. Bir tıp şubesi olan Psykhiatria'nın da -hangi ekol olursa olsun- muayyen, birbirini takibeden, biri diğerine bağlı bir düşünceler sistemi olduğu da en ufak bir tartışmaya yer bırakmayacak kadar katidir.

Genellikle en eski ilim olarak kabul edilen, hatta insanın ortaya çıkışı ile yaşıt olması icap eden Tıp, bir "ilim" olma hüviyetini kazanmadan evvel, o zaman insanının düşünce, hadiseleri görme ve izah etme ile inanma tarzına uygun, fakat insan beyninin o değişmez ve mükemmel müşahade, izah etme, sonuca bağlama ve ortaya çıkan bozukluğu düzeltme çabası ile kendisini gösteren (ilkel tıp) şeklinde asırlarca devam edegelmıştır.

İnsan anlayamadığı, izah edemediği, aklının alamadığı bir olay karşısında bulunduğunda hele bu olay abstre, soyut olursa çok daha büyük ölçüde -ya metafizik- demoniak bir izaha başvuracak, veyahut hadiseyi efsane -mythoslara dönüştürüp kendi yaşantısı kıymet ölçüleri, ahlak anlayışı, inancı içinde yoğurarak o olaya bir yaşarlılık verecektir.

Her insani varlık nerede, nasıl, hangi şartlar altında ve hangi zaman dilimi içinde yaşamış ise içinde bulunduğu sosyo ekonomik kültürel faktörlerin tesiri altında ve fakat "insan" olmanın o zaman ve mekan kavramının dışında kalan ve değişmez temel düşünce sürecinin sonucu ve de ifadesi olarak birbirine benzer olaylara benzer sonuçlar çıkarmaktadır.

İşte, bu suretle "evrensel kıymetler" ile insanlığın temelini teşkil eden "müşterek miras"lar oluşmaktadır. Bunu Morgan ve Engels'in çalışmaları ve onlardan sonrada (bilhassa psikiyatrik açıdan) Jung'un oluşturduğu kuramında "animus", "anima",

"ortak bilinç ve ortak bilinç altı", "insan sembolleri", "mandala" kavramları ile bize öğretmişlerdir.

Hemen hemen her bilimin gelişme sürecinde varlığı duyulan bu durumun kendisini en belirgin şekilde Tıp'ta gösterdiğini, tıp ilminin gelişimi ile tarihini incelediğimizde görmekteyiz.

İnsancı ve insancıl komponentleri en belirgin bir leitmotif, bir tema olarak her an ve her vakada rastlamış olduğumuz Psikiyatria için, insan aklının yarattığı mythoslar sadece bir tarihi gelişim unsuru değil, ondan çok daha öteye gitmektedir.

Günlük psikiyatrik tatbikatta, her vaka da, her an bu olgularla karşılaşmaktayız. Bunları, bazen, insani teessüri yükten yoksunluğumuz veya hadiseleri görebilme kabiliyetimizin kısırlığı veyahut ta bilgisizliğimiz nedeni ile görememiş olmamız, bu olguların varlığını herhangi bir şekilde bir tartışma veya şüphe konusu yapamaz.

Bugünkü psikiyatride, dünyanın her yerinde, hergün -çoğunlukla farkına varmadan- kullanılan pek çok terim, kuram, hastalık ve araz ismi, veya ilaç isimleri 2.000 - 3.000 yıl evvelki tüm insanlığa ait mythoslara dayanmaktadır.

İşte bu mythosların varlığı, genellikle Tıp ve bilhassa insan aklı ve ruhunun sorunlarına cevap ve çözüm bulmakla görevli Psykhiatria'nın büyüklüğü ve evrenselliğinin ifadesidir.

Önemle işaret edilmesi icap eden diğer bir nokta da, bütün bu mythosların hemen hemen tümü diyemsek de çok belirgin bir yüzdesinin Anadolu ile ilişkin olmalarıdır. Anadolu insanının o mükemmel insancıl düşünüş ve duyuş tarzı, insani varlığın karşılaştığı tüm sorunları, anlaşılması veya kabulü güç bütün bozuklukları (bunlar ne kadar bozuk, pis, günah, adi bir görünüm

taşısalar dahi) tümünde apaçık insanı bir vasfın sözkonusu olması nedeniyle, ne inkar etmiş ve ne de lanetleyerek onlara şeytani bir görünüm vermiştir. Aksine, o zamanki günlük insan yaşantısını, bir büyüteç altında göstermekle beraber, esasında aynısı olan ilah ve yarı ilahların yaşantıları içine sokarak yüceltmış, insan duygularına ilahi bir hava katmak istemiştir.

Girişilecek yolun çetinliğini ve uzunluğunu bilmemize ve bu yolun katedilebilmesi için gerekli bilginin bizdeki kıfayetsizliğinin idrakinde olmamıza rağmen, bu yolun gizemli çekiciliği karşısında sihirli dehlizlere doğru sürüklendik.

Bu yola, evvela Jung kuramına uygun olarak, bazı Türk mythosları ile bazı Yunan-Roma mythoslarını karşılaştırarak başlayacağız. Sonra da, günlük psikiyatri tatbikatımızda kullandığımız pek çok tabir, kavram, test ve ilaç veya araz isimlerinin altında yatan, hatta bazen de onlara mesned teşkil eden mythoslar takip edecek. Bazen de, bu tabirlerin Tıp lisanında ifade ettikleri mananın, esas mythosa göre bir galat olduğunu ve günlük meslek tatbikatında yanlış olarak kullanıldığını göreceğiz. Bu konuda toplayabildiğimiz kadar psikiyatrik tabir, alfabetik bir sıra ile, tetkik edilmeğe çalışılacaktır. her tabirin psikiyatrik manasından sonra onun kaynaklanmış olduğu ve ona mesned teşkil eden mythos hakkında bilgi verilecektir.

Yukarıda da itiraf ettiğim gibi, konudaki yetersiz bilgimin çıkmaya cüretlendiğim bu yolculuğun emin adımlarla ve eksiksiz, rahat bir şekilde tamamlanmasına ne kadar yardım edebileceğini bilemem...

Fakat yol, öylesine sihirli gizemlerle dolu olarak bizi davet ediyor ki...

*

Konumuza girmeden evvel, bu araştırmamızın temel anlayış modelini teşkil eden Jung'un Analitik Psikoloji Kuramı'nın esas ilkelerini kısa olarak izah etmek icap eder. Zira, bu yapı taşları belirtmeksizin konuya girmek ileriki çalışmanın tümünün anlaşılmasını tehlikeye sokmaktadır.

Analitik Psikoloji'ye göre ruh iki kısımdan oluşmaktadır: "animus - anima" ve "psyche". "Psyche" kavramının gerekbinçli ve gerekse bilinç dışı olarak işlevlik gösteren ruhi süreçlerin tümünü ihata etmesine mukabil, "anima" ancak "kişilik" olarak tarif edebildiğimiz ayrışmamış bir işlev

kompleksini ifade etmektedir.

Aynı ekole göre "kişilik" de iki kısımdan oluşur: 1- Bizim dahili duyuş tarzımızı ifade eden "dahili kişilik" kısmı ki. buna "anima" ismi verilmektedir. 2- Dış davranış, dış karakterimizi teşkil eden "harici kişilik" kısmı ki buna "persona" adı verilmektedir.

"Ego"nun gerek geçmişteki süreçlerden toplanmış muazzam bir imaj yığınınından gerekse dıştan his fonksiyonları kanalı ile nakledilmiş stimulusların kayıt imajlarından ve bu iki grubun karşılıklı entegrasyonlarından oluştuğunu görmekteyiz. Kayıt imajların sayılamayacak derecede çok olmaları nedeniyle "ego"dan ziyade bir "ego kompleks"ten bahsetmek doğru olur; zira devamlı olarak değişken olması nedeni ile, "ego" sabit bir vasfa sahip olmaktan ziyade, büyük bir devamlılık ve identite gösteren ve bilincin nüvesini oluşturan bir imajlar kompleksi vasfına sahiptir.

Bununla beraber, "ego"nun (kendi-self) ismi verilen ve ego'dan çok daha geniş ve temel bir faktörler topluluğu teşkil eden bir kavramın kıymetli bir unsuru olduğunu görmekteyiz. "Ego", "self"in içinde çok önemli bir yer tutan ve fakat "self"in içinde mütalaa edilen bir kişilik kısmıdır. "Kendi-self" kendisini bilhassa bilinç dışı fantezilerde mükemmel bir kuruluş sistemi gösteren bir "ideal kişilik" şeklinde gösterir.

Jung kuramında, yukarıda tarif etmiş bulunduğumuz kişilik kısımlarının dışında, onların derinliklerinde olup onları besleyen çok önemli bir kişilik kısmı da "bilinçdışı"dır. Jung'a göre "bilinç dışı":

1- Nisbeten daha yüzeysel olan ve kişisel varoluşun unutulmuş, itilmiş, süblimasyon yolu ile idrak edilmiş, duyulmuş, düşünülmüş, yaşanmış tüm materyali kapsayan "personel-kişisel bilinç dışı"

2- Personel bilinç dışının çok daha derinlerinde bulunan ve kişisel olarak elde edilmemiş olup insanlığın ortak mirası olarak nesilden nesile intikal eden ruhsal işlev mahsullerinin birikmiş olduğu "collectiv bilinç dışı"ndan oluşur.

"Collectiv-ortak bilinç dışı" insanlığın varoluşu süresince tarih geleneği veya göç yeyahut coğrafi komşuluk durumları olmadan, birbirinden ayrı ve uzak, farklı yaşam süren ve hatta değişik zaman dilimleri içinde yaşamış olan insan kitlelerinde yerleşmiş "mythologia ifadeleri", "symbol" ve "imaj" ile "imago"lar, "archetyp"ler ve "mandala"lar vasıtasıyla kendisini gösterir.

Bilhassa anne, baba veya onların yerinde bulunanların ifadesi olan imajların arasında "primordial imago" veya "archetyp"ler pek çok benzer süreçlerin kondansasyonu sonucu ortaya çıkan bir hafıza deposu, bir had, bir imprint, bir engramm, bir kalıptır.

Bunlar, daima ve hiç bir zaman yanılmaksızın tekrar eden ruhsal yaşantıların ifadeleridir. Dolayısıyla her mythologia motifi (zaman ve yer kavramının dışında) devamlılık ve yanılmazlık vasfını taşır, ve işte bu nedenledir ki, insanidir, insanlığın müşterek mirasını oluşturur.

"Archetyp"ler daima "collectiv" - ortak olma niteliğini taşırlar, bunlar bir topluluk, halk, cemiyet veya genellikle tüm insanlara -zaman ve mekan sınırı dışında- ait olan bütün düşünce, inanç, mistik fikir, din, ahlâk, devlet, doğruluk kavramları olup, bunlara Levy Bruhl "representations collectives" ismini vermektedir.

"Archetyp"leri kişinin bilinç dışında bulunan ve onun dünyayı kavrama tarzını tanzim eden ve tüm insanlığın yaşam tecrübelerinden ortaya çıkıp kişiye miras kalan bir fikir veya düşünce modeli olarak tarif edebiliriz. Archetyp'ler, bütün bunların, kişinin collectiv bilinç dışındaki reprezentasyonlarıdır.

Collectiv bilinç dışında tüm insanlığın var oluşu süresince oluşmuş yaşam kalıpları depolanmış bulunduğu için, collectiv bilinç dışının kişisel bilinç dışından çok daha önemli olduğu anlaşılar. Collectiv bilinç dışındaki materyal kişinin kendi öz yaşantısı ile ilgili değildir; kişinin tüm ecdadının, yani tüm insanlığın ortak yaşam mirası intikal etmiş bulunmaktadır, burada insanlığın müşterek yaşam mirası davranış kalıpları, duyuş ve düşünüş tarzları archetyp'ler şeklinde depolanmışlardır.

Bütün bu archetyp'lerin en belirgin ifadeleri insan topluluklarının yaratmış olduğu mythos'lardaki sembolik ifadelerdir. Türk ve Yunan - Roma mythologiyalarının karşılıklı tetkikinde, bazı hususlar araştırıcının gözüne hemen çarpmaktadır.

Bir taraftan Orta Asya'dan Türk boylarının göçünde onlara yol gösteren "dişi kurt Assena mythosu" ile Roma şehrinin kuruluşunda şehrin kurucuları Remus ve Romulus'un bir dişi kurt tarafından beslenip büyütülmüş olduklarına ait mythos bu iki ayrı kültürdeki kök benzerliğini bize gösterirken, diğer taraftan, Türk mythosundaki kosmogonia kavramı ile Yunan myt-

hosundaki kosmogonia ve her iki kültürdeki tanrıların ve bu tanrıların yaşam tarzlarının benzerliği bizi düşündürmektedir.

Bu monografinin bir "mukayeseli mythologia" olma iddiası hiç olmadığı için, burada Türk ve Yunan Roma mythoslarında rastlanan pek çok benzerlikler arasında, ancak ikisinin üzerine dikkat çekilmektedir. Bir taraftan iki mythologiadaki "kosmogonia" konusu hakkında bazı genel bilgiler verilmeğe çalışılırken, diğer taraftan bu iki mythologiadaki "kurt" konusu gözden geçirilmeğe çalışılacaktır.

Her iki kültürde geçen tanrılardan ayrı ayrı bahsetmemize imkan yok. Ancak, şu kadarını söyleyebiliriz ki, gerek Yunan-Roma ve gerekse Türk mythologiasını tetkik ettiğimizde, bu iki kültürde rastlanan tanrılar ile onların kurdukları aileler ve en önemlisi, onların insan yaşantısındaki yerlerinin hemen hemen aynı olduğunu görürüz. Örneğin, her iki mythologiyada ilkel yaratıcı gök tanrıları, iyilik ve kötülük tanrıları, gökte ve yeraltında oturan tanrılar, doğa olaylarını yaratan tanrılar, hastalık-sağlık-ölüm tanrıları, adalet ve bilgelik tanrılarının yanında mevsim, deniz, orman, nehir tanrıları da vardır.

Bolluk ve bereket tanrılarına rastlarız. Yunan mythosundaki Asklepios'un yerine, eski Türk'lerde tanrıça Rudra ile Hitit'lerde tanrıça Kamruşşaba'yı görürüz. Yunanlı Aphrodite'nin yerine Sümer'lerde İstar'ı buluruz. Kişi -Erlik'in dramı Prometheus'un dramının aynı değil mi? Her iki kültürde yarı insan, yarı hayvan olan yaratıklara daima rastlanır.

Gerek Türk ve gerekse Grek mythoslarında tanrıların yaşayış tarzı insanlarınkine çok benzer. Tanrılar daima insan gibi düşünür, insan gibi hisseder. Tanrıların da insanlardaki gibi, büyüklüklerinin yanında adiliklerine, küçüklüklerine rastlarız.

Kainat'ın yaradılışı, kosmogonia'yı, her iki mythologia bakımından, şöyle özetleyebiliriz:

A) Eski Türk Şamanizm İnançlarına göre kosmogonia

Daha hiçbir şey yok iken ilk olarak "su" ortaya çıktı. Tanrıların tanrısı Kara-Han önce kendisine benzer bir mahluk yaratarak ismine Kişi dedi.

Başlangıçta Kara-Han ile Kişi, iki kara kaz gibi, tam bir rahatlık ve sükunet içinde bir su kütlesi üzerinde yaşıyorlardı. Fakat,

Kara Han'ın yaratmış olduğu kişi, içindeki yaratıcılık hissi ile, bu mutlak sükunetten sıkılarak bu sükuneti bozmak, birşeyler yapmak istedi. Ancak, bu küstahlığını az kalsın hayatı ile ödeyecekti. Zira, biraz uçtuktan sonra sonsuz derinlikteki suya düşerek boğulma tehlikesi ile karşı karşıya kaldı. Tam boğulurken, büyük Tanrı Kara-Han imdadına yetişerek, ona üstüne oturup batmaktan kurtulması için suların derinliklerinden bir yıldız yükseltti.

Kara-Han Dünya'yı yaratmağı düşündü. Onun için de Kişi'nin yardımını istedi. Kişi'den suyun dibine inerek toprak çıkarmasını istedi. Ve, Kişi'nin suyun dibinden çıkardığı toprağı suyun yüzüne serperek Dünya'yı yaratmağı koyuldu. Ortaya dümdüz, yeknesak bir dünya çıkıyordu. Kişi, bu ortaya çıkmakta olan dünyayı heyecansız, manasız bulduğu için "kendine ait bir dünya" yaratmağı karar verdi. "Kendisinin şekillendireceğı, kendisinin ona bir mana vereceğı bir dünya yaratma" kararı... Ve, bu kararını yerine getirmek için de, suyun dibinden çıkardığı topraktan bir kısmını ağzının içine saklamağı çalışırken, ağzındaki toprak büyüyerek onu boğmağı başladı.

Burada biraz düşünmemiz lazım. Mythos'taki kişi, görüyoruz ki tam bir insan, bir existentialist, bir varoluşçudur. "Kendisinin kuracağı, kendisinin şekil vereceğı, kendisine ait olacağı ve onun tüm mesuliyetini omuzlarında taşıyacağı bir dünya yaratmak kararı.. Fakat, burada da bütün insan atılımları gibi Kişi'nin bu atılımı da mukadderatçı-deterministik bir fatalizm altında ezildi.

Kişi, tam boğulacakken, ağzından fırlayan toprak, evvelce Kara-Han tarafından yaratılan dümdüz dünyanın üstüne serpilerek dağları ve tepeleri oluşturdu. Kişi, belki de kendi özdünyasını kuramamıştı, ama kurulmakta olan dünyanın şekil almasına mânâ kazanmasına sebep oldu. Kara-Han Kişi'ye çok kızdı. Kişi'nin günahı büyüktü. Kişi, kendisini yaratana geçmek, kendisi de bir yaratan olmak istiyordu. Onun için Kişi'ye Erlik lakabını vererek, Kara-Han onu nur ve ışıktan kovdu ve onun yerine, dokuz dalı bir ağacı yerden bitirerek her dalın altında bir adam yarattı ki, bunlar, yeryüzündeki dokuz insan soyunun ataları oldu.

Artık Erlik adını almış olan kişi, yaratılan insanları kendi tarafına çekmek istedi... Ve insanlar, Erlik'e kanarak, onun yoluna doğru gitmeğı başlayınca, Kara-Han

onların tümüne kızarak insan oğlunu bundan böyle kendi haline bırakmağı karar verdi. Erlik'i de lânetleyerek yeraltındaki karanlıklar ülkesinin üçüncü katına sürdü. Kendisi de, etraftakileri ile, göğün yedinci katını yaratarak orayı mekan yaptı. Kendi başlarına kalan zavallı insanlara da, öğretici ve koruyucu olarak, Maytere'yi gönderdi.

Bir müddet sonra, büyük Kara-Han tarafından affedilen Erlik, kendi taraftarları ile, gene büyük Kara-Han'dan izin alarak yaratmış olduğu bir gökte huzur içinde yaşamağı başladı ki, bu hal, nedense, kara-Han'ı kızdırdı... Kara-Han, Mandişire'yi göndererek, Erlik'in kurduğu göğü parçalattı. Mandişire, mızrağı ile, Erik'in "yarattığını" yıktı. Düşen yıkıntılar sonucu olarak da Dünya'daki yüksek dağlar, derin boğazlar, korkunç yerler ve ormanlar yaratıldı. Erlik ise, Kara-Han'ın emri ile ne güneş, ne ay ve ne de yıldızların olduğu kapkaranlık bir zindana, yerin en derin katına sürülerek, sonsuza dek orada kalmağı mahkum edildi.

B) Yunan mythologiasına göre Kosmogonia

Her şeyden evvel Khaos vardı. Bu sonsuz boşluktan Gaia (yeryüzü), Tartaros (yeraltı karanlıklar bölgesi) ve Eros(aşk)* yaratıldı.

Gaia kendiliğinden denizlerle dağları ve Uranos (gök)u yarattı, ve kendisi, kendisinin yaratmış olduğu Uranos ile evlendi. Bu evlilikten doğanlar arasında Titan (yarı ilahlar) Kyklops (yuvarlak tek gözlü kötü yaratıklar) ve Heketonheir'ler (yüzkollular) ortaya çıktı. Titanlar arasında Kronos, Okeanos (dünyayı kuşatan ırmak), Tethys (yeryüzündeki tüm ırmakların anası), Hyperion (güneş, ay, şafağın babası), Themis (adalet), Atlas (dünyayı omuzlarında taşıyan), İapetos (bilgeliliği tanrıların tekelinden alıp insanlığa armağan eden Prometheus'un babası)u, sayabiliriz.

Ancak, Uranos, çocuklarının bir gün kendi hakimiyetine son verecekleri korkusu ile, bütün doğan çocuklarını anneleri Gaia'nın karnına gerisin geriye tekrar sokuyor, bir türlü gün ışığına çıkartmıyordu. Ta ki, oğullarından Kronos'un bu duruma tahammülü kalmayan Gaia'nın eline sıkıştırdığı tırpan ile babasının testislerini

* Kosmogonia'daki Eros'un yaratılma mythosu Hesiodos'tan alınmış olup, Eros'un Aphrodite'nin oğlu olduğuna ait bu mythostan başka Grek mytnologiasında Eros'un doğuşu konusunda Peniat= yoksulluk ile Poros (=bolluk'un çocuğı olduğu, Aphrodite'nintanrı Hermes veya Ares (=harp tanrısı)ten olma çocuğı olduğu mythoslarına da rastlanmaktadır. K.D.

koparınca kadar sürdü. Kronos'un kesilen testislerinden akan kandan Erinys (=öcalma tanrıçaları)'ler, akan spermadan ise aşk ve güzellik tanrıçası Aphrodite yaratılarak Kıbrıs'ın kıyılarında ortaya çıktı.

Kronos kız kardeşi Rneia ile evlendi, çocukları oldu. Ancak, Kronos da, babası Uranos'un yolundan giderek doğan çocuklarını yutmağa başladı. Kronos'un bu egemenliği oğullarından Zeus tarafından son verildiğinde, Dünya egemenliği Zeus ile kardeşleri Poseidon ve Hades tarafından paylaşıldı. Zeus denizleri Poseidon'a, yeraltı-ölüler dünyasını ise Hades'e bıraktı.

Zeus, sonradan olma kendi etrafındaki diğer tanrılar ile Olympos'u kendisine mekan seçti. Olympos, genellikle, bir dağ olarak tanımlanır ise de, Zeus'un "isterse Dünyayı Olympos'un tepelerinden birisine asabileceği" söylendiğinden, burasının bilinen Olympos dağı olmadığı anlaşılır. "Olympos" çok yükseklerde, dünyadan çok yükseklerde bir yerdir. Bütün ilahlar orada oturur. Nektar (=içki) ve ambrosia (=yemek) ile beslenirler. Ve, insanların bütün büyüklükleri ve küçüklükleri ile, yani tam "insancasına" yaşarlar.

Tanrıların elinde tüm kuvvet ve bilgelik varken ve bunları kendi tekellerinde tutarken aşağıda, yeryüzünde yaşayan insanların en ufak bir şekilde baş kaldıramayacakları, haklarını hiç bir şekilde savunamayacakları da aşıkardır. Ta ki, Titan İapetos'un oğlu Prometheus Zeus'un bu gaddar tekelciliğine baş kaldırma cesaretini gösterinceye kadar..

Burada Prometheus'un dramına değinmek lazım. Prometheus mythosunda Türk mythologiasındaki Kişi-Erlik'in aynı atılım ve yaratma heyecanını, despot bir ilaha insanca başkaldırmağı ve mücadeleyi ve sonunda aynı yenilgiyi görürüz. Ancak, düşünmek lazım ki, bu mücadelelerde gerçekten yenilen Kişi veya Prometheus mu?

İapetos ile Okeanos'un kızı Klymene'den doğan dört titanoğlu kardeş Atlas, Menoitios, Prometheus ve Epimetheus'un zekâ ve akıl gücü ile doğmuş olmaları, onların Zeus'un hincını çekmeleri ve korkunç cezalara çarpılmaları için yetti. Bu dört titan soylu Zeus'a karşı gelmek, ona baş kaldırmak, Zeus'un kendisine ve diğer tanrılara sakladığı bilgeliği elinden almak ve onu tüm insanlara hediye etmek istedikler. Fakat, sırf böylesine bir istek dahi büyük tanrının gazabını çekmeğe yetmedi.

Prometheus, ta başlangıçtan beri (diğer ilahlar arasında rahatça yaşayıp diğerleri gibi sefa sürebilecek iken) insanlardan yana olmak istedi. Olympos'luların egemenliğine son verip insanları egemen kılmağa çalıştı ve bunu yapabilmek için de "ateş"i ilahların elinden çalıp insanlara verdi. Artık, insanlar da "ateş"i bilmeğe başladılar. Artık "ateş" sade Olympos'luların tekelinde değildi. İnsanlar da istedikleri zaman "ateş-bilgelik-akıl-yaratıcılık"ı kullanabileceklerdi.

Prometheus fikrini özgürce savunur. Gaddar Zeus'a karşı çekinmeden cevap verir. Boşuna Zeus'un yordakçısı Okeanos onu "agan eleutherostomeis" (=dilin fazla ileri gidiyor) diye ikaz etmeğe çalışır. Aeschilos, bu konudaki tragedyasında, koroya "sözünü sakınmıyorsun, başına gelen boyun eğdirmiyor sana" diye söyletirse de, Prometheus doğru bildiğinden şaşmaz. Sonsuza dek ızdırap çekeceğini bildiği halde fikrini savunur. İnsanlara fikirlerini özgürce savunmalarını öğretmeğe devam eder.

...Ve, Zeus ile Prometheus arasında süregelen kavganın sonunda, Zeus'un uşakları Kratos (=güç), Bia (=zorbalık) ve hatta bunlara Hephaistos ve Hermes de katılarak Zeus'un amansız kararını yerine getirirler, Prometheus Kafkas dağlarının tepelerindeki bir kayaya zincirle prangaya vurulacak ve karaciğeri kartallar tarafından yenilecek. Kendisi ölümsüz olduğu için de, Prometheus'un ölüp işkenceden kurtulma şansı da yoktur. Sonsuza dek bu ızdırap sürecektir.

Bu kavgalarında Kişi ile Prometheus, Kara-Han ile Zeus'a yenildiler mi? ...Kimin oldu yenilgi?... Prometheus'un mu, Zeus'un mu?... Kişi mi, yoksa Karahan mı galip geldi bu kavgada?... Bu sorunun cevabını Türk ve Grek mythologiaları hala insanlığa sormaktalar...

Türk ve Yunan-roma mythologialarında rastlanan bir çok benzer konulardan biri de (kurt) konusudur. Burada, bu iki mythologiadaki (kurt ile insanlar arasındaki ilişki) ile ilgili kısımları kısaca aktarmak isteriz.

A) Türk mythologiasında kurt:

Türk mythologiasında kurt kutsal ve uğurlu bir hayvan olarak tanınır. Totem olarak kabul edildiği, baba veya ana olduğu, veyahut kurtarıcı, yol gösterici, kahramanlara yardımcı, şefkatli, cesaretli ve iyilik sever olarak karşımıza çıktığını sıklıkla görürüz.

Türk mythoslarında "insandan türemiş insanlar"dan başka tanrı veya

tanrıçalardan, başka canlı yaratıklardan, tabiatla mevcut diğer varlıklardan türemiş olanlardan da sözedilir. Kurt şekline girmiş tanrılardan türemiş insanlarda: ya baba kurt - ana insan, ya baba insan - ana kurt veya baba kurt - ana geyik olarak belirlenir.

Dokuzoğuz destanında, tanrının kurt şekline girerek Hun Hakani'nın kızları ile evlendiği ve bu evlilikten Dokuzoğuzlar'ın türediği görülür.

Tukyu destanında ise, bir savaş sonunda elleri ve ayakları kesilmiş olarak bir bataklığa bırakılan on yaşlarındaki bir Tukyu erkek çocuğunun bir dişi kurt tarafından beslenerek büyütüldüğü ve ileride bu dişi kurdun bu delikanlıdan gebe kaldığı anlatılır. Bu dişi kurt on çocuk doğurmuş, bunlardan biri, aile adı olarak (Assena) ismini almıştır.

Erkek boz bir kurt ile dişi beyaz bir geyikten ise Cengiz'in caddi doğmuştur. Denizi geçtikten sonra, Cengiz'in soyu, Onan nehrinin kaynağı ile Burkan dağının civarında yerleşmiştir.

Börü, Börte, Bören, Assena, Sina, Cina, Cine, Cino, Yakşar adları ile pek çok mythosa giren "kurt"u bazen Ergenekon'dan çıkan Türklere yol gösterici, bazen de Oğuz Han'ın seferleri süresince kah yol gösterici, kah kurtarıcı olarak görürüz.

Hiyung-nu'ların hakanlarından birini tanrıya vermek istediği kızlarına, tanrı, kurt şekline girerek koca olmuştur. Kurt bazen Cengiz'in babası, bazen de Assena efanesinde olduğu gibi ana olmuştur.

Çuvaş'lara göre, kurtların Bihambar adında bir de hükümdarları olmuştur. Erkam Aida mythosunda tanrının kuyruksuzmavi bir kurdundan bahsedilmektedir. Keza, dede Korkut masallarında "kurt"tan sıklıkla sözedildiğini görürüz.

B) Yunan-Roma mythologiasında kurt:

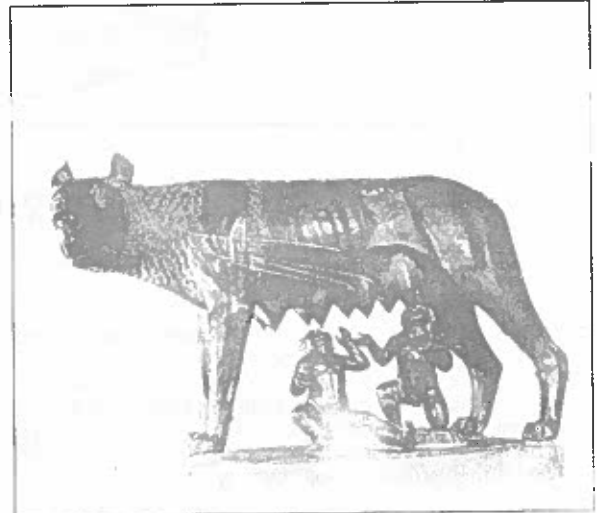
Bu konuda en tanınmış mythos Roma şehrinin kurucuları ve kuruluşu ile ilgilidir.

Alba şehrinin Kralı Numitor ile kardeşi Amulius taht kavgasına girdikten sonra, Amulius tahta çıkmaya hak kazanır ve Numitor'u hapse atmakla kalmaz, dölsüz kalsın diye de kızı Rea Silvia'yı Vesta rahibesi yapar. Ancak, Rea ya gece uykusunda

veya çeşmeye su almağa gittiğinde, harp tanrısı Mars tarafından gebe bırakılır. Bunun üzerine Rea, amcası Amulius tarafından, bir kuleye kapatıldığı gibi, doğurduğu ikiz çocukları da bir sepetin içine konarak Tiber nehrine bırakılırlar. Ancak bir müddet sonra, nehrin suları çekildiğinde, ikiz bebekleri taşıyan sepet kıyadaki sığığa oturur. Oralardan geçen ve yavrularını kaybetmiş olan dişi bir kurt ikizlere sahip çıkar. Onları kendi öz yavruları gibi emzirir, ölümden kurtarır, bir müddet sonra çoban Faustulus çocukları alır ve karısı Acca Larentia ile beraber bunları büyütürken onlara Remus ve Romulus ismini verir. Çocuklar büyüyünce evvela zalim Amulius'u devirip, Alba şehrinin tahtına tahtın gerçek sahibi olan Nomentor'u geçirirler.

Bundan sonradır ki, iki kardeş yeni bir şehir kurmak üzere Alba'dan ayrılırlar. Şehri nerede kuracakları konusunda tartışmaya başlarlar ve sonunda fala başvururlar. Remus, Aventius tepesine çıkar ve orada altı akbaba görür, Romulus ise Palatinus tepesine çıkarak oniki akbaba görünce kurulacak şehrin yerinin saptanması Romulus'a kalır. Ancak, küskünlükler devam eder ve Romulus'un çizdiği sınırı Remus geçince de, Romulus kılıcı ile Remus'u öldürür.

Böylece, tek başına kalan Romulus, bulunduğu yerde yeni şehri Roma'yı kurar.



Romulus ve Remus'a süt veren dişi kurt. Bronz MÖ5 yy. Roma, Kapitlin Müzesi



Zeus. Mermer büst, Yunan, MÖ 4. yy

"AĞIN" BİR "FORUM" OLAMAZ MI?

(Baştarafı Sayfa 1'de)

verelim! Niye, "Ağın" dergisinin öncülüğünde, Ağın'ın yetiştirdiği "adam"lardan, bir Hüseyin Hüsnü efendi adına, "Bilim Ödülü", bir Abdullah Hoca adına "Eğitim Ödülü" Bir İbik Dayı (İbrahim Özkul) adına "Gülmece (Mizah) Ödülü" düzenlemeyelim? İnce, kıvrak "Halk zekasının özgün örneği olan İbik Dayı her yerde yok, Ağın'da var... güldürürken düşündüren İbik Dayı! Hatta Çalık da olsa, bir Deli Osman'da yalnızca Ağın toprağında yetişebilmiş... Güldürürken düşündüren Deli Osman! Her yörenin bir Çalık'ı vardır, ama gel de Deli Osman'a "Çalık" de bakalım! Adam "Özel" bir adam!... yani Ağın'ın adamı. "Tevazü"ya hiç gerek yok, Ağın işte böyle "Özel" bir beide!

Değerli "AĞIN" okurları:

Bir başka yazımda da belirttiğim gibi "Bağışlayın kısa yazacak kadar zamanım yoktu" bu yüzden yazımı uzattım. toparlıyorum.

"Ağın" dergisi de bir "Forum" olamaz mı? Neden olmasın!

Sorunları dile getirmek isteyen -hele hele- sorunlarını dile getirebileceği bir dergisi olan Ağın'ı -ya da herkes - bir Forumu özlemeli, olanağı varsa da- biz Ağın'lılar gibi- kullanmalı diyorum.

Belki, Ağın'ın ve Ağın'lıların sorunu Ağın dergisi aracılığı ile, ilgilienlerin dikkatini çeker de, sorunlarımız Türkiye çapında gündeme gelir diyorum. Yalnızca Ağın kasabasınıninkileri demiyorum elbette. "Ağın" dergisinde tartışılan sorunların, ülke çapında gündeme gelmesini diliyorum ve öneriyorum. Yoksa Ağın nedir ki, "cim karnında bir nokta" ama, tartışan, düşünen "AĞIN" bir "FORUM" olabilir!

Hoşça kalın, Ağın'lı kalın, sevgisiz kalmayın!

Rüştü ASYALI

SENİ DÜŞÜNDÜM

Sanırsın derin bir kuyuda gönlüm
Nice şeyler vardı bulamadım ki;
Ne bir dost, ne yaren, ne kara benlim
Şu sıra nerede bilemedim ki;

Bir yağmur sonrası ebem kuşağı
Dersin ki süzülür "Hop"dan aşağı
Temürlü, Uzungil, Aliuşağı
Sevdalar kor gibi, silemedim ki;

Ak perçemli gelin gördüm ben seni
Çağala misali yırtıp kefeni
Bir tatlı mayhoşluk verirdin hani,
Nettimse o tadı alamadım ki;

Garip yolcu gibi dolaşıp durdum
Her gece sen dolu, nice düş kurdum
İnce bir yol bulup, hep sana vardım
Şu mahzun halimle gülemedim ki;

Yağmur yağar, toprak kokar yolların
Boz bulanık akıyor mu sellerin
Bağına kim bakar Emimgillerin
Bu yılda kimseye söylemedim ki;

Yeter artık hüznün dolu şu günler
Gurbet elde bu derdimi kim anlar
Vardım ki yıkılmış hep eski hanlar
Bir ağaç dikipte sulamadım ki;

Günerkan AYDOĞMUŞ
Mayıs-1992 ELAZIG

BİR GÜN YAŞLANACAĞIZ

Psikolog: Pervin AKBIYIK

Yaşlılık kaçınılmaz fizyolojik bir olgudur. Fizyolojik yaşlanmanın çizdiği sınırlar içinde bize olanların ve bunun sonucu olarak yaptıklarımızla genç ya da yaşlı bir insan gibi davranır ve hissederiz.

Yaşlılık dönemi: Genellikle sıkıntı verici ıssız bir araziye benzer. Herkes uzun yıllar yaşamak ister ama kimse yaşlanmak istemez. Oysa, yaşlılık üstesinden gelinebilecek bir sorundur.

Dünyadaki yaşlı insan sayısı hızla artmaktadır. Yaşlıların daha uzun yaşamaları, iyi bir şeydir. Ama eğer yaşamlarından zevk alamıyorlar ise yaptıkları her şey onlara anlamsız gelecek ve hayat çekilmez olacaktır. İşte; hayatın bu çekilmez yönünün yerine mutlu, neş'eli, üretken ve verimli bir yaşam sürdürebilmek için birtakım planlamalar yapılmalıdır.

Yaşlılığı düşünmek için en iyi zaman gençlik dönemidir. Çünkü: Yaşlılığın tadını

çıkarabilmek için fırsatları değerlendirmek açısından, gençken çok şeyler yapılabilir. Yaşlılık genellikle yaşadığımız ve asıl yaşayış tarzımızdaki değişiklik demektir. Bunun için nerede yaşarsak yaşayalım iyi bir gün geçirmeyi amaçlamalıyız. Burada bize düşen zevkli bir yaşam alanıdır. Nerede yaşarsanız yaşayın, geniş bir sadeleştirme çok yararlı olur. Değişiklik, can sıkıntısından kurtulmaya çalışmak, güvenlik önlemleri almak, yaşamınızı programlamak, gıda rejimi ve spor, uzun ve sağlıklı bir yaşama yardımcı olur, yaşamı tat alınır hale getirir. Yaşamdan zevk almaya çalışmaktan amacımız, yapmaktan hoşlandığımız şeyleri yapmaktır. Eğer yaşamdan zevk alınıyorsa bunun bir nedeni vardır. Bu neden genellikle içinde yaşadığımız dünya ile de ilgilidir. Dünya ile ilişki kesilmemeli gerçekte bağlarımızı koparmamalı, boş durmamalı, boş zamanlarınızda zevk alabile-

ceğiniz yeni uğraşlar edinmeli, arkadaşlıklar kurmalı, kendinizi yalnızlıktan kurtarmalı ve iyi hissetmelisiniz.

Yaşlılar binlerce yıl, cınri, ters ve hiçte hoş olmayan alışkanlıklarla suçlanmışlardır. Yaptıklarınızdan çoğunlukla içinde yaşadığımız dünya sorumludur ve başka bir dünyada pekala başka bir insan olabilirsiniz. İçinde yaşadığımız ortamı sevmiyor, orada bulunmaktan hoşlanmıyorsanız başka bir yere gidin, çevrenizdekiler, canınızı sıkıyorsa, çevrenizdekileri değiştirin bu sizin elinizdedir. Yaşam bir oyundur, herkes rolünü oynar, mühim olan hangi rolü oynadığınızdır. rolü kendiniz seçin ve istediğiniz gibi oynayın. Başarılı, mutlu bir şekilde yaşlılığın tadını çıkararak yaşayın.

İyi düşünmeye kendimizi çeşitli yollarla hazırlayabiliriz. Örneğin, iyi düşünebilme ortamına girerek, düşüncelerimizi toparlayarak, yaratıcı olarak, isteyerek değişiklikler yaparak bunu başarabiliriz. Yaşlılık, artı yorgunluk can sıkıcıdır ama yarısı giderilebilir. Zevk alınan şeyler alışkanlık haline gelebilir ve dinlendirici düşünme yoluyla bunun üstesinden gelenebilir. Eğer hep aynı yöne gitme alışkanlığında iseniz başka bir yönü deneyin. Değişiklikler ne denli abartmalı olursa olsun, yapılmaya değer olduklarını kanıtlayanlar kazanabilir. Yaşlılıkta boş durmamak çok önemlidir. Yaşlılık insanın üretkenliğini ve verimliliğini sürdürerek yaşayabileceği bir dönem olabilir. (Bertrand RUSSEL ve Hıfzı Veldet VELİDEDEOĞLU gibi)

Yaşlıların hislerinin kuvvetli olmadığı söylenmişse de, öfke, kıskançlık, korku, üzüntü ve onlarsız olamayacağımız öbür hislerden yoksun olduklarına dair söylenti yoktur. Yaşlı insanların bu duygu ve hislerden yoksun olmaları için bir neden de yoktur.

Yaşlı insanlar bazı hislerle de tedirgin olurlar. Örneğin, öfke, cinsel istek, korku, kuşku, çaresizlik vs. insanların ne hissettikleri, ne yaptıklarıyla bunu hangi şartlar altında yaptıklarının ortak ürünüdür. Çaba harcayarak başka türlü hissetmeye çalışmak yerine, buna neden olan şartları değiştirmeye çalışmak daha iyi olur.

Yaşlandığımız sürece duyularımızın keskinliğinin azalacağı, adaleterimizin gücünün zayıflayacağı kesindir. Ama bu noksanlıklar çeşitli yollardan giderilebilir. Görme gücü, işitme gücü, tat alma, koku alma, dokunma, denge gibi duyuların zayıflaması durumunda yaşamdan tat alabilmeyi sağlayacak

biçimde düzenlenmiş bir dünyadan yararlanmak gerekir. Bunun için de ömrün sonuna kadar değişen ve gelişen insan olunmalıdır. Değişmeye direnç gösterirseniz acı çekersiniz. Tek bir değişiklik büyük bir fark değildir ama küçük değişikliklerindikkatle ele alınmasıyla yaşamınızın ne denli iyileştiğini ve sizin de ne denli tat aldığınızı göreceksiniz.

Yaşlandıkça duyu organlarımız ve adaleterimiz güçlerini yitirdiği gibi bunları kullanmamızı sağlayan organlar da güçlerini yitirir. Unutmak belki en göze çarpan aksaklıktır. İsim unutmak, söyleyeceğini ve ne yapacağını unutmak, birşeyi nereye koyduğunu unutmak, randevuları unutmak vs. Görüldüğü gibi, unutkanlık yaşamdan zevk almayı olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun için istenilen davranışları, sözcükleri vs. hatırlarız, kayıp bölüm ortaya çıkıncaya kadar ona uzanan tüm basamakları tekerte-ker çıkarız.

Yaşlılığı genellikle zedeleyen duygu ölüm korkusuzudur. "Siz yaşarken ölüm yok, ölüm varken de siz olmayacaksınız" öyleyse ölümden korkmaya hiç gerek yok. Korkulması gereken, ölüm korkusunun yaşamdan çıkarılacak tat'ı sona erdireceğidir. Gerekli bir son olan ölüm istense de, istenmese de gelecektir. Bedenler yıpranır, tadının en çok çıkarıldığı bir yaşlılık dönemi bile sona erer. Bir vasiyet hazırlayabilir, sahip olduğunuz şeylerin en uygun kişiye gideceğini bilmenin gönül rahatlığını yaşayabilirsiniz. İyi durumda olan organlarımızın başka birinin bedenine nakdedilmesini sağlayarak hiçdeğilse küçük bir parçanızın yaşamını uzatabilirsiniz. Bunlar yapıldıktan sonra artık yapılacak en iyi şey ölümü düşünmemektir.

Son olarak şunları söylemek istiyorum; yaşlılığın gerçek zayıf noktaları ciddiyetle ele alınmalı ama ne yapıp yapıp işin hoş yanını görmeyi sağlayacak yol geliştirilmelidir. Pek sıkıcı olmayan olayları deneyerek işe başlamanız iyi olur. Eğer başarı sağlayabilirseniz ve talihiniz varsa önceleri daha da üzüntü verici bulduğumuz şeylere gülmeye başlayabilirsiniz. Yaşlılığa korkulacak birşey olarak değil, çözülecek bir sorun olarak bakıyorsanız hazırlıklı olmanız daha muhtemel olur. Siz kendiniz, saygın, sakın ve tat almır bir yaşam sürmenizi sağlayacak dünyanızı yaratmışsanız, yaşlılığın tadını neden çıkarmıyorsunuz?

Demek ki iş, olaya nasıl yaklaştığınıza ve davranışlarınızı çevreye göre değiştirebilmemize bağlı.

ANA

Bir türkü tuttursam siladan yana,
Bükülür mü boynun senin de ana?
Deli poyraz ile ünlesem bi yol,
Ünümü duyar da, ağlarım ana?

Haftalar ayları, derken yılları
Kader mi ayırdı acep yolları
Takat yok dizimde aşip dağları
Her bayram elinden öpeyim ana.

Senin hasretin her an, burnumda tüter
Gül bahçelerinde gayri, baykuşlar öter
Bu yıl da güç bela geçecek ama
Gelecek yıllara çıkamam ana.

Kara kuzu melese de duyamam
Bin yıl görsem, nur yüzüne doyamam
Ağlama benim için, göz yaşına kıyamam
Duanı alırsam yeter ban ana.

Düştüm sonu yok gelinmez yola
İstesem azıcık veremem mola
Cümlesiyle anacığım sağ ola
Nur yüzün mahşerde görürüm ana.

Ahmet SAMUR
İstanbul

DÜŞÜNCENİN KÖKENLERİ ÜZERİNE YENİ BULUŞLAR(*)

Çeviren : Münir CERİT, Yk. Müh.
Danışman : Dr. Vâkıf ÖZKUL, Ruh
ve Sinir Hst. Uzmanı

**Zekâ, bitti. Her disiplinden araştırmacılar,
ruhsal yapımızın (psychisme) biyolojik
temellerini, düşüncemizin maddesini
belirlemek için çalışmalara başlıyorlar.
Prof. Jean-Pierre Changeux de gelecek
yüzyılın büyük biliminin üzerindeki örtüyü
kaldırıyor.**

Beyin, beyni anlıyabilir mi? Bu, pek bir şeye benzemeyen peltemsi şeytan, nasıl oluyor da bizim en yüksek düşüncelerimizi ve en soylu coşkularımızı yönetebiliyor?

Bugüne kadar bu konudaki bilgisizliğimizi, onu el çabukluğu ile ikiye bölerek gizliyorduk. Biryanda beden,yani organların elle dokunulabilir yapısı, hücrelerin kimyası, kısaca, kesip biçilebilir, ayrıştırılabilir, ölçülebilir olan her şey. Diğer yanda zekâ, ruhsal olan şeyler, soyutlamanın gizleri, yani filozofların ve her çevrenden ruhiyatçının yeğlediği uğraş alanı...

Bu kolay ikiye yarma yöntemi artık ortadan kalkıyor. Gerçekten, birkaç yıldan bu yana gösterişsiz, ama kararlı bir devrim başlamış bulunuyor. Laboratuvarlarda daha önceleri fantezi-belki de aşağılama-

sayılabilecek şeyler belirlenmeğe çalışılıyor: Düşüncelerimizin kökenleri ve maddesel temelleri.. Ve büyük sorulara verilecek yanıtların ilk öğelerini önerme hazırlıkları yapılıyor: Beyin nasıl düşünür? Nasıl yargılar (muhakeme eder)? Nasıl öğrenir? Nasıl anımsar? Nasıl heyecanlanır? Hiçbiri, ruhsal hayatın bir anatomisini ve bir biyolojisini kurma girişiminden aşağı kalmıyan öğeler...

İnsanın eylemlerinin devrimin merkezinin kalp değil de beyin olduğunun kabulü için üç bin yıldan fazla zaman gerekmiştir. Ve onun başlıca yapılarını gözlemlemek için de yorucu birkaç yüzyıl...

Ondan sonra dev adınıları atıldı: Atalarımızın kesip biçmekten çekindikleri bu gizemli organın, tantakül adı verilen

* L'EXPRESS dergisinin 20 Nisan 1990 günlü sayısından

uzantılara sahip onlarca milyar sinirsel hücreden (nöronlar) oluşan korkunç bir orman olduğu ve bunlardan herbirinin, diğerleriyle bağlantısı bulunduğu anlaşıldı (keşfedildi). Ayrıca, bunların (nöronların) ilettikleri mesajların çift dili olduğu anlaşıldı: Elektriksel (nöronlar itkileri = empülsiyonları yüklenip taşıyorlar) ve kimyasal (nöro-transmetör=iletici adı verilen maddeler, nöronlar arasındaki değme noktalarında röle=anahtar görevi yapmak-tadırlar). Bu son yıllarda, yeni teknikler sayesinde (elektronik mikroskop, pozitron kameraları, vb.) daha da ileriye gidildi: Uzmanlar, bu işaretleri analiz etmeyi, nöronları-kendi içsel yapılarını bozmadan-inceleme-yi başardılar. Şimdi bu içsel eylemlerle bizim algılamalarımız, davranışlarımız, zihinsel imgelerimiz (imaj-larımız), düşüncelerimiz arasındaki ilişkileri yerli yerine oturtmak için araştırma yapıyorlar. Bu araştırma bolluğunda "zekâ" kesinlikle modası geçmiş bir kavram olarak görünüyor.

Beyin ile zekâ arasındaki bölünmeyi ortadan kaldırmak demek, biyoloji ile psikolojiyi ya da "yaşam bilimleri" ile "insan bilimle-ri"ni birbirinden ayıran duvarları yıkmak demektir. Böylece, bundan sonra doğaya karşı ittifakların oluştuğunu gözlemliyoruz: Matematikçiler biyolojistlerle ve psikologlar-la ortak araştırmalar yapıyorlar; filozoflar bilişim (enformatik) uzmanlarıyla birlikte çalışıyorlar. Bu karma evliliklerden açık, birden fazla disiplinli yeni bir bilim doğdu. Yazık ki barbar bir adı var: COGNITION. Sözcük anlamı çekiçleme. konusu bilgi, düşünce, öğrenme ve akıl süreçlerini incelemek; yani "öğrenme bilimi". Biyolojist ve epistemolog (bilgi teorisiyle uğraşan) Francisco Varela'nın hiç tereddütsüz "bu yüzyıl sonunun devrimi" diye nitelediği mutlu bir olay..

Bilim demek teknoloji demektir. Uygulamalar çoktan duyuruldu. Uzman bilgisayar-lardan ve bugün bilinen robotlardan sonra bir başka yapay beyinler kuşağı doğmaktadır. Bunların tasarımı, artık-

sınırları bilinen-eski bilişim ilkeleri üzerine dayandırılmıyor. Beyin modeline uygun ve "yapay nöronlardan" oluşan ağlardan yaratılıyorlar. Bunların kısa zamanda öğrenme ve yargılama yetisine sahip olacak-ları ve bizim onların heyecanlandıklarını, düşüncenin bir biçimi olan, koşullara uyum sağladıklarını görebileceğimiz söyleniyor.

Dünyaca tanınmış nörobiyolojist, Collège de France profesörlerinden Dr. Jean-Pierre Changeux, bu çok yüzlü devrimin kalbinde bulunuyor. Pasteur Enstitüsünde yönettiği laboratuarda mikroskoplar, bilgisayarlar ve deney tüpleri yardımıyla milimetrenin binde biri mertebesindeki nöronları gözlemektedir. Böylece, sinirsel iti (influx nerveux)'nin geçişi, temas uçlarının oluşumu; kısaca, hücresel iletişimin sırları araştırılıyor: Bilim topluluğunun sabırsızlıkla beklediği araştırmalar...

Pof. Changeux, aynı zamanda 1980 lerin en çok satan kitaplarından birisinin, "Nöronal İnsan"ın, yenilerde yayınlanan "Düşünce Yüklü Madde" adlı yapıtların da yazarı. Sonuncu kitap onun, matematikçi Alain Connes ile yaptığı yüksek düzeydeki bir söyleşiyi içeriyor. Prof. Changeux hala "cognitif bilimler"in yılmaz savunucusu; bu bilimlerin Fransa'daki gelişimini öven resmi bir raporun teşvikçisi. Aynı zamanda -ki bu yanı az biliniyor- büyük bir tablo kolleksiyoncusu ve Sanat Eserleri Satılma Ulusal komisyonu Başkanı.. Demek ki hem sanat hem de bilim adamı olarak bu yeni yolların tam kavşak noktasında, yani bize, bu derin alt-üst oluşu açıkça görmemizde yardımcı olacak en uygun yerde bulunuyor. Onun meraklı zekâsı kurulu düzeni bozacak. Çünkü Prof. Changeux dogmaları yıkıyor, inançlardan kuşku duyuyor, akıl-dışı (irrationnel)nun şeytanlarına karşı kurulan kut-sal ittifakın saflarında yer alıyor. Yarı-militan bir maddeciliği sergiliyor. Fakat bütün bunların ötesinde, l'Express için yaptığı bu söyleşide, önümüzdeki yılların büyük devrimini oluşturacak olan bu konu-nun üstündeki örtüyü kaldırıyor: Düşüncenin yeni biliminin

Dominique SIMONNET

ÖZLEM

Osman GÜLER
(Mustafa Özdem'e)

Hesap ettim ayrıldığı günleri
Tam tamına altmış altı yıl olmuş.
Hayal ettim geçirdiğim günleri
Karlı dağa, çöl yazıya yol olmuş.

O kadar kışı, bu kadar güzü
Nefretin bakışı, sevginin yüzü
Dilimden düşmedi köyümün sözü
Acısı, ekşisi dilde bal olmuş.

İştahımı çeker bugün yal'ısı
Yamalı minderi, acem halısı
Bahçeyi çeviren kuru çalısı
Yüreğimde çiçek açan dal olmuş.

Nerededir o sevdiğim insanlar
Düşündükçe yüreğime kan damlar
Bir zamanlar dizde açan yaralar
Şimdi dalgaları aşan sal olmuş.

Sokağında çelik çomak oynardık
Güneşinde için için yanardık
Meclislerde coşku, neş'e sunardık
Gör ki şimdi yüreğe bir hal olmuş.

Fırat kenarında izimiz kaldı
Bir düşün yuvada kimimiz kaldı
Her şey bitti tek hevesimiz kaldı
Canımız da vefasız mal olmuş.

Bir gün nasip olur giderim elbet
Toprağına yüzümü sürerim elbet
Hasiretlik benim kaderim elbet
Ay'ımız erimiş bir hilâl olmuş.

Hakko'nun Çeşmesi yine akar mı?
Bahçelerde sarı güller kokar mı?
Sevdalı bakışlar yürek yakar mı?
Susmuş gönül bülbülümüz lal olmuş.

Osman yeter, kalem kessin sesini
Adıyla verirsin son nefesini
Dünyada bırakma al hevesini
Yüreğin kanamış, gülüm al olmuş.

PAMUĞUN DÖRT MEVSİMİ

II. BÖLÜM

M.Cavit ALPASLAN

Çezmeleri çezdiler,
İrahatça gezdiler,
Üç garı bir oldu da
Bir gerimi yazdılar

İyiden iyi bahar geldi. Badem ve mişmişler çiçek açtı. Güneş pırıl pırıl. Harmanlar loğlanıyor bağlar belleniyo. Böcekler toprakla haşır neşir. Derelerde, arklarda sular gürül gürül.

Çelebinin suyu, mezarlıklardan geçip Sıradutlara dek uzanıyor, içinde yün ve kilim yıkayanlar var.

Evlerde dokuma işleri bitti. top top dokumalar haşılı ve sert. Yumuşatılıp ağartılması gerek. Anam şimdi bunun hazırlığına başladı. İnek ve öküzlerin yeşil mayısını eski teşt ve teknelere topladı. Yeteri kadar biriken mayıslar sulandırıldıktan sonra bez ve alaca toplarını açarak içerisine bastı. Birkaç gün sonra bölük yıkanacak.

Gürül gürül akan Çelebi arkının kenarlarında kocaman sal taşlar yerleştirilmiş.

Bölük yıkayacak aileler kendi mayıslı kumaşlarını taşların yanına taşıyorlar. Biz de bez ve alacakalarımızı taşıdık. Kadın ve kızlar şalvarlarını dizlerine kadar çemirleyip suyun içinde mayıslı bezleri ovalıyorlar. Etraf şölenyeri gibi. Çimler üstünde kuzu ve gidikler oynasırken çocuklar tavalarda yumurta haşlıyor, gençler kuvvet taşı alıyor...

Kumaşların kaba kirleri arındıktan sonra kol uzunluğunda dürülüp sulu sulu baş üzerinden kaldırılarak gümbür gümbür taşlar üzerine vurulmaya başladı. Daha sonra ıslak bez dürümü açılıp iki kişi tarafından uçlarından tutularak çayıra seriliyor. Bezler, kızgın güneşte suyu çekilinceye kadar bekletilip olay tekrarlanıyor.

Yorgunluk çıkarılıyor, evden getirilen ceviz, kuru dut, badem ve bastık bölüşölüp yeniyor.

Ağartılan ve yumuşatılan kumaşlar, kuruduktan sonra ev etasının yerleştiriliyor.

Giysi, yatak yüzü ve çarşafı, sofrası, divan örtüsü olacak.

Bizim singer ayak makinamız Gültekin'in el makinası var. Gültekin'in annesi Ayşe Bacı, yazın gelmesiyle evin önündeki asmanın altında oturup dikiş dikmeye başladı.

Üst kattaki ot ve gazelleri temizledik. Yer ve duvarlar sıvand. Ablam ve anam yerleri güzelce malaladı. Yerlerde gor gor mala izleri parıldıyor. Ortalıkta güzel bir toprak kokusu...

Makinayı aralığa yerleştirdik. Anam, alaca ve bezleri kesip biçiyor ve dikiyor. Bu arada bana işlik çamaşır ve siyaha boyanmış bezden pantolon dikildi. Bu yıl Akçadağ'a yazılacağım.

Ayşe Bacı, sürekli asmanın altında dikiş dikiyor. Köylerden gelenler çoğunlukta. Yaşlı, köylü kadınlar seyvanlı entariler, uzun dökümlü donlar diktiriyorlar. Hali vakti yerinde olanlar Nazilli Basması ve divitinden giyisiler yaptırıyor.

Erkekler işlik ve şalvar giyiniyor, belle-rine yündendokuma geniş abani kuşak bağlıyorlar. Bu kuşakları, Noman Amcanın hanımı Hatice Abla dokuyor. Hatice Abla bunların daha enlilerini yan yana dikerek battaniyeler de yapıyor.

Battaniye için çokca yün eğirmek gerekiyor. Yünler taranıp iğlerde çok ince ve pürüzsüz eğirilerek bükülüyor. Ceviz ve ot boyalarla boyandıktan sonra Hatice Abla'nın gergesinde albenili renklerde battaniyeler oluyor.

Yazın gelmesiyle Ankara'dan göçler de başladı. Yolcuları Elazığ'dan Çamkiran ve Ehmeli katırcılar getiriyor. Keban yolu hem sarp hem de uzak olduğundan iki su yolunu seçiyorlar. Elazığ'dan sabahleyin çıkan katırcılar geceyi Orta Handa (Aslan Bekin hanında) geçirip sabahleyin Aşvan gemisiyle Murat'ı geçip ikindiye doğru Pağnik Geminin başına varıyorlar. Gemici bu tarafta ise yükler indirilip çokca bekletiliyor. Gemisinin keyfi olunca gidip karşıdan yolcuları bu yana getiriyor.

Haber aldık, yolcular gelecek. Ali, Gültekin ve Rahmi ile gemi başına gittik.

Pağnik, Ağın-Kurtkaya deresinin Fırat'a kavuştuğu yerde. Çokca dut ağacı var. Ayvanlı iki katlı evlerin aralarından geçiyoruz. Aşağıya indikçe iğde ağaçları çoğalıyor. Fırat'a doğru iniyoruz. Arazi merdiven basamakları gibi. Bu basamakların eni yirmi otuz m. genişliğinde, çokca ölmez ve yandak dikenleri var. Basamak basamak, tarlaların içi yemyeşil yapraklı meyanlarla kaplı. Yerlerde taş ve çakıl yok, her taraf mil. Su çok genişlemiş. Yolcular karşıdalar.

Gemi kıyıda kalın sicimlerle kazıklara bağlı duruyor. kıyı tarafı alçak, ön taraf hayli yüksek. Gemi, kalın hiç hızarlanmamış kalaslardan yapılmış. Yanlar önden arkaya doğru yükseliyor. Ön tarafta köşk gibi bir yer var. Yanlarda kocaman kürekler asılı. Önde dümen var. Dümen, sağa sola dönebilen boylu bir kavak ağacından yapılmış, suya giren kısmında üçgen şeklinde bir kanat var. Gövde ön küpeşleye bir kama ile bağlanmış.

Gemici geldi biz de gemiye bindik. İnek, öküz, katır, bir sürü hayvan doldu. Biz köşke çıktık. Gemici elindeki uzun sırığı kıyıya dayayarak itti, gemi hareket etti, su yüzünde kabak gibi yüzüyor. Gemici elindeki sırığı koyup köşke fırladı. Dümeni yakalayıp gövdesiyle çevirdi. Gemi köpük köpük suların üstünde yön değiştirerek ilerliyor. Karşı kıyıya yaklaştık. Yolcular hayli yu-karda kalmışlar. Gemiye doğru koşuşmalar başladı. Gemici ipi attı, tuttular, kıyıya atlayarak yolcuların yardımıyla gemiyi çekip rampa etti.

Yükler öncelikle yerleştirildikten sonra hayvanlar alındı, sonra bizler bindik.

Ankara'dan gelenler yorgun ama neşeliler. Tanışlar, akrabalar sarmaş dolaş öpüşüyorlar. Gültekin ablasını öpüyor. Oktay, kısa pantolon, kısa gömlekli. Kızların kısa kol ve etekli entarileri var. Hepsisi hem çalimli hem neşeliler.

Karaya çıktık, yolcular paralarını ödedi, hayvanlar yüklendi. Herkes at, eşek ve katırlarına bindi. Biz yaya yürüyoruz. pağniğe gelirken iniş kolaydı. Şimdi çıkıyoruz, iyice acıkmışız. Yürürken

eşeklerin semerlerinden tutup kuvvet almaya çalışıyoruz. kurtkayada, iri kayaların altındaki keklik pınarında nefeslendik, el yüz yıkadık. Çok şükür eve vardık. Dizlerimizde derman kalmadı. Anam kızıyor, ne arıyordunuz pağnikle diye. O, gece hiç yatamadım, her yanımda sızladı. Sabah olmak bilmiyor. Sıkıntı içindeyim. Gün ağarırken uykuya dalmışım.

Serçe sesleriyle uyandım. Sütler sağılmış davar çoktan gitmiş. Hacılar süt götürüyorlar. Anamın özel dokuduğu havlumu alıp okul çeşmesinde yüzümü yıkamaya gidiyorum. Dutların başı cıgır cıgır ötüşen dut kuşlarıyla dolu. Avcılar bir atışta onbeş-yirmi tanesini vuruyorlar. Okulun bahçesindeki yuvarlak borulardan su fışkırarak akıyor. Elini yüzünü yıkayan arkadaşlarımın çoğu okulun alt kısmındaki kavalıkta oturuyorlar. Ben de onların yanına gidiyorum. Sıtma Pınarından gelen su buradan geçerek Peyler semtini suluyor. Derenin sarp yamacına bent yapılmış, bendin kenarındaki ince patika yoluyla dere yukarı çıkılabiliyor. Bendin üst kısmında çalılı yüksek duvarlı bahçeler var. Aşağı kısım uçurum. Duvarlardan arka sırıl sırıl sular akıyor. Böğürtlen ve sarmaşıklar arasında cıvı cıvı kuşlar. Ceviz dallarının ucunda çiftler çiftler çağlalar, ceviz yeşilinin simgesi. Derede kuyruk sallayanlar taşların üzerine konup kalkıyor. Sincaplar daldan dala atlıyor, geçen mevsimde sakladıkları ceviz ve bademleri bulmaya çalışıyorlar. Bir bülbül kelebek kovalıyor. Küçük şakayık çin çınlatıyor ortalığı.

Donagilin çeşme kara taşların arasından çağıl çağıl çıkıp altındaki bahçelere hayat

veriyor. Tahta olukla karşıya geçip yeşile yeşil katıyor. Köprünün hemen yanında Sarıgilin çeşme dört beş metre yüksekten köpürerek dereye akıyor. dere kenarındaki öşgüt ve böğürtlenlerin dal uçları sularla oynuyor. Kurbağalar, durgun su altlarında dertleşmiyor, bağırarak yaşamın tadını çıkarıyorlar. Çil bir yılan yaşamın tadını çıkaran kurbağayı kaptığı gibi yutuyor. Bir atmaca pike yaparak kuyruk sallayanı kapıyor. Ortalık güzel, aydınlık ve sıcak. Güneş, dallar arasından sızarak sulara yankılanıyor.

Çüngüşlü Cemil Efendi Lokmangilin evde tezgahını kurmuş basma yapıyor. Kasaba ve köylerden top top bez getiren müşteriler sofra bezi, yastık örtüsü ve perde bastırıyorlar.

Cemil Efendinin, ayakkabıcıları gibi tezgahı var. Tezgahın üzerine boydan boya keçe gerdirmiş. Yanda siyah yeşile çalan boyalı kocaman bir istanpa, onun yanında çokça kalıp var. Sağ elindeki, parmakları açık ökçeli meşin eldiveni ile bezlerin üzerine koyduğu kalıplara vuruyor. kalıbın altından keklik, çatal boynozlu geyik ve çiçek resimleri çıkıyor. Sofra bezlerinin üstüne afiyet olsun ve hoşgeldiniz yazılarını basıyor. Çiçek resimleri ve kekliklerin gagaları fırça ile kırmızıya boyanıyor.

Şimdi bu bezler, alacalar, basmalar ve çarşafılar çocukların, erkeklerin hanımların üzerinde çiçek çiçek görülecektir. Bugün anılara karışan bu çileli etkinliklerinin anısını yeni kuşaklara bir kültür yumağı halinde devrediyoruz.

DUYURU

Değerli Hemşehrilerimiz,
Saygıdeğer Okurlarımız.

AĞIN

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

Yirmibeşyıl önce kaynak olduğu gibi, Öncelikli ve ileri öğretim kurumlarına kaynakça ve ek bilgi başvuru kitabı olmaktadır.

Milli kütüphane ve Basın Kurumlarının arşivinde yer almaktadır.

Dergiye sahip olamayanlar tüm sayıları, sayısı eksik olanlar eksik sayıları isteyerek tamamlayıp ciltletmelidirler.

Çocuklarımıza ve gelecek kuşaklara bırakabileceğimiz en kıymetli hazinedir.

YAZI KURULU

EVLENMEKTE ZORUNDAYIM

**Evlilikte dahil
Tüm zincirlere karşıyım
Farkındayım
Evlenmekte zorundayım (1973)**

AKİF UĞURLU

NIKAHA DOĞRU (veya SIRA BENDEMİ)

**Çıkmaz sokaktayım
Uçabilirim, kaçabilirim
kolay olmuyor
Çıkmaz sokaklardan uçmak kaçmak
Yorgunluk bıkmak
Ayakları uyuşuk
Kanatları dökük ediyor.
Kurallar, insanları yiyor
İnsanlar da kuralları
Bu yolda,
Çok insan yaralandı
Çokta kural
Buda kural..
Şimdi sıra bendemi 20.4.1992**

AKİF UĞURLU

**Dipnot: Özgür kadının olmadığı yerde özgür erkek
kalınamaz.**

ÇİNGENE DAĞARCIĞI

Toprağı, taşı.
Ormanları, nehirleri
Ayı, yıldızları
Sömüren, kemiren, yutan...
Haris, aç gözlü
Bir dağarcık...

Kol, bacak, ayak,
His, fikir, zekâ,
Elinde oyuncak.

Canlı, cansız
Görülür, görülmez güçler
Sayısız araçlar;
Bu, küçücük yumuşak
Delik dağarcığın, kölesi

Durmaz, dinlenmez, doymaz
Sömürür, kemirir eritir.
Ne var ki; Kanun böyle
Toprak da iştahlanır
"O"nu yutar. Eritir.

Hüseyin KABASAKAL
Adapazarı
5 Ocak 1961

ADAPAZARI'NDA AKŞAM

Hayalimi çeler "Bolu Ormanı".
Dumanlaşır gider fakirhaneye.
Tüter şimdi orda, aşk buhurdanı,
İçim kan ağlıyor, bu azap neyel?

İlâhî bir emir mi, bizi ayıran?
Hasret yarasına dayanmaz gönül.
Yüzyıl kadar, uzun bu gurbette "an".
Süslemez kalbimi ne lâle, ne gül.

Vefalı dizini özledi başım.
Çok uzaklardayım, sesim ulaşmaz.
Safiyem, Ey benim karım, yoldaşım!
Rüyada da olsa bana gel biraz.

Hüseyin KABASAKAL
Adapazarı
6 Ocak 1961

MALATYA'DAKİ AĞIN'LILAR

Gürol KORKMAZ

Ağınlıların çoğunlukta olduğu illerden biriside Malatya'dır. Belkide illerin toplam nüfusuna göre Ağın'lıların sayısı oranlanırsa Malatya birinci sırayı alacaktır.

1989 yılında Derneğimizin saymanı sıtkı AKBAS'ın yaptığı bir araştırma sonucu Malatya'da yerleşen Ağınlı aile sayısı 356'dır. Bu sayı şimdi daha da artmış olmalıdır.

Malatya'nın -diğer büyük illere göre- yapısı nedeniyle Ağınlıların hemen hemen hepsi birbirlerini tanımakta, görüşmekte Bayramları birlikte kutlamakta. Sevinci ve acıyı mutlaka birlikte paylaşmaktadırlar. Bu birlikteliğimiz Malatya'da yerleşmiş olan diğer ilçelerin halkına örnek olmakta, bazan da kıskançlığa bile itmektedir.

Bu güzel davranışların gelecekte daha da sınıksıkı devam edeceğine yürekten inanıyorum. Benim burada anlatmak istediğim ve yaşayarak gördüğüm bir başka çok güzel özelliğimiz...

Ben 1984 yılının Ağustos ayında Malatya'ya geldim. Yeşilyurt ilçesinde Bir Anonim Şirkette 3 yıl görev yaptım. Hizmet sözleşmem bitince Malatya'da bir muhasebe bürosu açmaya karar verdim. Bir büro kiraladım ve mobilya ile demirbaş eşyalar ihtiyacım için araştırma yapıyordum. Peşin alma gücüm olmadığı için borçlanacaktım.

Büro malzemeleri satan bir mağazaya girdim. Beğendiğim takımların ödeme şeklini konuşuyorduk ki satış müdürü bana;

"Beyim sen nerelisin" dedi.

Ben de "Ağın'lıyım" dedim.

"Tamam o zaman, senet ve kefil istemez ne alırsam al götür. Ağın'lılar çok dürüstler ve borçlarını öderler." dedi. Bir an sevinci gururu ve şaşkınlığı bir arada yaşadım. Çünkü o mağazaya ilk kez gidiyordum ve beni hiç tanımıyorlardı.

Daha önce Malatya'da yaşayan Ağınlıların, -Aslında her insanda bulunması gereken erdemlere sahip çıkmasının meyvesinden ben yararlanmıştım.

Ağın'lı adı bana en güvenilir bankanın açık çeki, en hatırlı esnafın kefaleti olmuştu.

Yukarıda da değindiğim gibi Malatya'nın küçük şehir özelliğine Ağın'lıların sayısının çok olması esnaf-ta güven duygusunun oluşmasında birinci etkindir. Tabi ki ülkemizin diğer şehirlerinde oturan Ağın'lılar aynı erdemlere dahada fazla sahip çıkmaktadırlar.

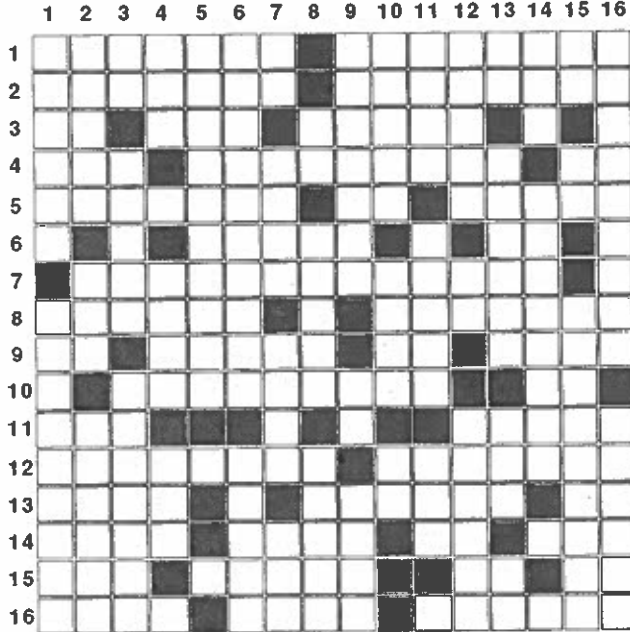
Malatya esnafında bu güven duygusunu yerleştiren Ağın'lılara içtenlikle katılıyorum, bundan böyle bu özelliğimize bağlı kalınacağına inanıyorum.

Geleceğim

İster dağların bayırların ardında
İster kentlerin uçsuz bucaksız
yalnızlıklarında
İster ışıksız odalarda
tutuşur elimiz
buzdağının doruklarında
hasretliklerimizle olsak da
açık bırak
sevdiğim toprağım
yorgun toprağım
açık bırak bağrını
geleceğim birgün
Dedemin gözü
kulağı,
emeği oldun
benimse yüreğim
sana geleceğim birgün
kentlerden topladığım
yıldızlarla, ışıklarla
güvensizliklerimi, öfkelerimi
yollara sererek
kucakladığım sevdalarla
sana geleceğim bir gün
kimbilir belki de
bomboş ellerim ve
kara gözlüklerimle
bembeyaz dünyana
geleceğim birgün.

F. Pervin BİLİR
Beden Eğitimi Öğretmeni

BULMACA



SOLDAN SAĞA

1- Arada kalan- Hayati bir organımız, 2- İstiklal savaşında askerlerimizin başlarına giydikleri başlık - İstanbul'da bir semt 3- Pişmiş yemek - Çok yaşlı - Kurufasulyenin sevgilisi 4- Jimnastik ayakkabısı - İçtenlilik - Benzer 5- kırk haramilerin belalısı - Kısaca, posta kutusu - Pa-pandreo'nun eşi 6- Clark Gable ile Ava Gardner'in konusu Afrika'da geçen macera filminin adı - Hollanda'nın plaka rumuzu. 7- Halen İstanbul ile Ankara arasındaki en hızlı tren 8- Irak'ın saldırısına uğrayan yer - Bütün aile 9- Namus - Bir soru sözü - Kernek'in ortası - Bir demir çeşidi. 10- Aldatmak, şaşırtmak - Bir soru sözü 11- Yapma, etme - Vuyuklaki "Meşhur, Yunanlı Artistin adı 12- Çok büyük eğlence resmi geçidi - Hesabını tut. 13- Başına "V" gelirse, aslına bakılırsa anlamı verir- İzmir'deki büyük petrol rafinerisinin adı - Bayram. 14- Başaran "Ödüllü Filmler yapımcısı - Yol üstünde değil - Su- Sonuna bir harf gelirse dünya olur. 15- Sonuna "e" gelirse, büyük devlet anlamı verir - Vietnam'da bir kent - Bulmaca yapanların elinden kurtulamayan Mısır Tanrısı - Vilayet 16- Taka kaptanı - P.T.T.nin önemli hattı - Fasulye ve Balığın bir pişirme şekli.

YUKARIDAN AŞAĞI

1- Bir mobilya ağaç çeşidi - 1940 lı yıllarda Sedat simavi'nin çıkardığı ve hala kalitesine erişilemeyen mizah mecmuası 2- Yabancı bir hanım adı - Gafurun son yarısı - Vatani Hindistan olan bir baharat 3- Su -Kütahya'nın kaplıcaları ile ünlü ilçesi - Bugünden sonrakine ait 4- Bir suni gübre çeşidi - Başına "A" gelirse bir eski Yunan tanrıçası olur - Tersî, Çanakkale'nin önemli bir ilçesi 5- Galatasaray kulübünün, adına stadyum yaptırdığı unutulmaz oyuncusu 6- Kem telifli "Bahtı iyi olmayanlar için söylenen bir halk deyişi"- Yüz 7- Miki'nin ortası ... - Up "İngilizcede yapmak - Bir meyve - Birden, ansızın. 8- Matematikte değişmez 31416 sayısının adı - Bir müzik aletini ayarlama - Kuzey Yarı Kürede oturan bir halk 9- Tanrılar dağı - Bir nota - Din ile devlet işini ayıran 10 - Sahip -Nakit- Bir korku ve heyecan ünlemi 11- Sıtkı ... "lık askeri dönemde bakanlık yapan bir paşanın adı - Halk arasında "Peşin" anlamına kullanılan bir kelime - Tersî, soyadı "West" olan 1920 li yılların sex ilahesinin adı. 12- Bolero'ların unutulmaz yaratıcısı - Bir uzvumuz - En az 13- Ölüm cezası - Ruhsal - Tersî Ankara'nın güzide bir lisesinin kısa adı - Bir emir 14- Kıymetli bir taş - Soyadı "Yöntem" olan eski bir edebiyat üstadımız 15- Çalışma -Genişlik-Çalışmanın son devresi 16- İzmir'in gözde semti - Bir mektup gönderme çeşidi.

DÜZELTME: 4/92 sayıdaki bulmacanın, soldan sağa bölümünde 10 ve 11. satırları birleşik yazılmıştır. Doğrusunu yeniden yayınlayıp özür diliyoruz.

10) İskambildeki karo. - Ağın'ın bir mahallesi.
11) Ağın'ın bir mahallesi. - Müzikte bir nota

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

1	R	Ü	Ş	T	Ü	A	S	Y	A	L	I
2	E	Y	E	R				A	F	I	Ş
3	Y	E	R	A	L	T	I		E	R	K
4	H		E	P	I	K		I	T		I
5	A	T	F	E	N		A	N		U	N
6	N	A		Z	O	M		T	O	Z	
7		S	R		T	O	K	A		U	
8	I		E	K		R	E	K		N	R
9	S		A	L	P		N		E	G	E
10	O	R	Y	A		P	A	G	N	I	K
11	T		A	N	D	I	R		I	L	A

4/92 Sayıdaki Bulmacanın Çözümü →

HABERLER

İbrahim, Fehmi, Fatma ve Gülşen'in babaları M.K.E. Kırıkkale Fabrikasından emekli Osman Yazgın 15.04.1992 tarihinde Vahşen'de vefat etmiştir. Merhuma tanrıdan rahmet, tüm yakınlarına başsağlığı dileriz.

Necle, Leyla ve Reyhan Bozkurt'un anneleri. Fatma, Ayşe, Pakize'nin kardeşleri. Vahşenli emekli öğretmen Adnan Bozkurt'un (Hamza) eşi Müzeyyen BOZKURT 25.04.1992 tarihinde İzmir'de vefat etmiştir. Merhuma tanrıdan rahmet, tüm yakınlarına başsağlığı dileriz.

H. Cüneyt ÖZKUL

DUYURU

Sayın Abonelerimiz;
Elinizdeki Dergi, Dergimizin 9. sayısı, Altı Aylık Abone Parası Yatırmış olanlar, görevlerinin bittiğini sanmasınlar, ikinci yarıyı acele bekliyoruz.
Ağın'da bile değirmen döndürecek su kalmadı.

YÖNETİM KURULU